

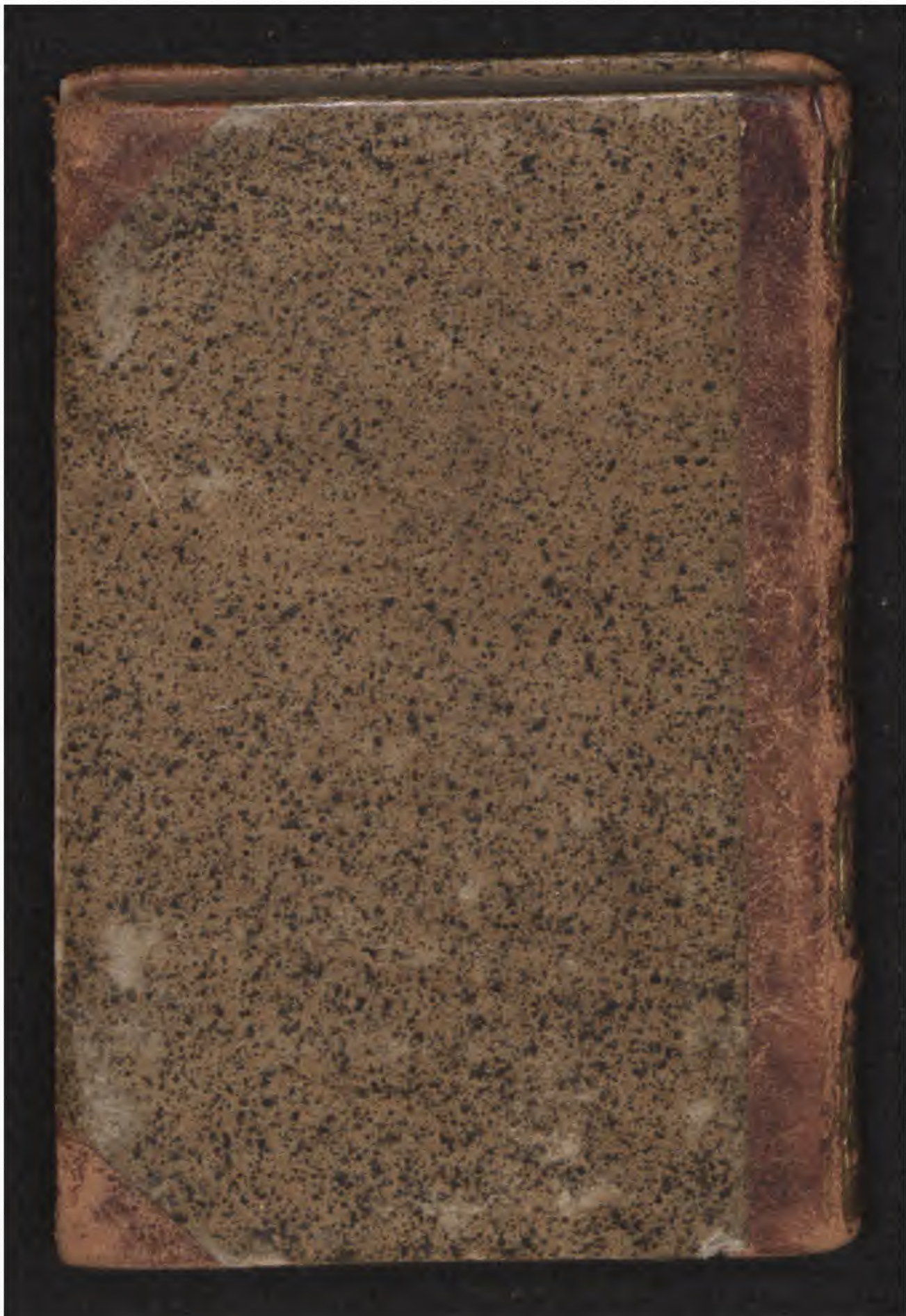

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 799 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 799 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 799 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 799 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 799 8°

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 799 8°

Bibliotheca Regia.

43. - 148.

BOX

DA

166 11: 6

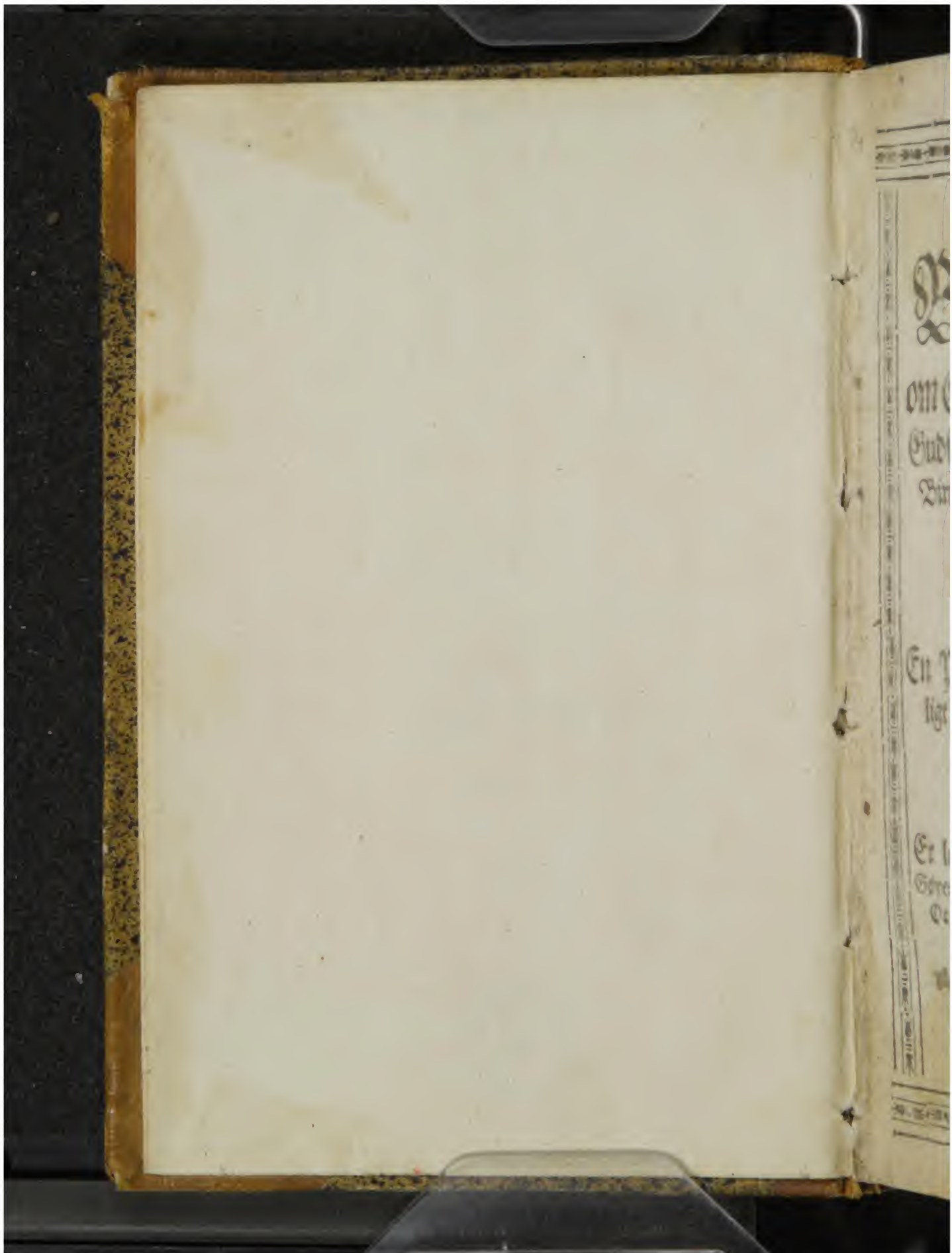
LN 799

M

geife. B. 8. 2. (gath²) rect. gisse, giss, gusse

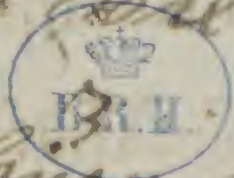
En faart
Beretning
om Erlige / velbyrdige /
Gudfryctige / oc salige Fru
Biritta Gøyes affkomst / opdraas
gelse / leffnet oc eno
deligt. Zacharias
Disligeste Laughe
En Predicken / om it Christe
ligt leffnet / faaregiffuet vdi samo
me Fru Biritta Gøyes
Begraffuelse.

De nu
Er ladet vdsæt / salige Fru Biritta
Gøyes Arffuinge / Slect oc Venner til vilie /
Oc en amindelse om deris kiere Syster /
Slect oc Ven / oc andre gode
Christne til it gaat Exem
pel oc Lærdom /

Aff
Niels Hermingsson.

gud vand ring ved
sin lidan von,
Ino hand dog ny gidu
gud imod Ino laan
og belneffes stad, for
mon hold han icke
brønde vil staa
Danmark namig
magt lang og staa
for gode mine liden
skang na Ino vand
david sign stend.
minne stien løse
for mon vand FF
4

Om Erlige/

Velbyrdige oc Salige

Fru Biritte Gønes affkomst/

Opdragelse/ Leffnet oc

Endeligt.

Fru Birittis affkomst.

Salige / Vel-
byrdige oc sali-
ge Fru Biritte
Gønes Fader/
vaar erlige vel-

byrdige oc salige Her Nogens

Gøne til Krenckerup / Rid-

der / som vaar Danmarckis

A ij Rigis

Rigis Hoffmester / o; Guds
salige Ords / oc Guds Ords
Tienneris Beskyttere oc
Hantheffuere / imod dem som
paa den tid vilde forhindre
den pure Euangeliske lærdom
her vdi Danmarck.

Her Nogens Sønes Fa-
der hed Her Eskel Søne til
Krenckerup / Hans Moder
vaar erlige / velbyrdige oc sa-
lige Fru Mette / Her Erick
Ottessøns daatter.

De vaar salige Her No-
gens Søne tuende gange gift.
Hans første Hustru / hed Fru
Mette / salige Her Engelbret
Albritssøns daatter til Tor-
benfeld

benfeld. Hans anden Hustru
vaar velbyrdige oc salige Fru
Margrette Sture / som vaar
Claus Sturis til Gammel-
gaard paa Alsø / daatter.

Met den første Hustru/
Fru Mette / afflede Her Mo-
gens disse Børn.

Sønner

Døttre

1. Axel Gøye	1. Pernille Gøye
2. Eskel Gøye	2. Sophia Gøye
3. Albret Gøye	3. Mette Gøye
	4. Elline Gøye
	5. Birthe Gøye

Som her nu begraffuis.

Her Mogens Gøyes oc
Fru Mettis Børnebørn:

Axel Gøyes Hustru hed

A iij

Fru

Fru Doritte Hans daatter/
oc vaar Hans Johanssons
daatter til Fobbilæet/oc haff-
de de ingen Børn sammen.

Estel Gøyes Hustru hed
Fru Sijzele/ Karl Brustis
daatter i Syn til Dallun/ oc
haffde de ingen Børn samen.

Albret Gøyes Hustru aff
Krenckerup/hed Fru Anne/oc
vaar Otte Holgersous daat-
ter aff Boller/ oc haffde de en
Søn oc fire Døttre sammen.

Søn Døttre

1. Otte Gøye	1. Doritte Gøye
	2. Margrete Gøye
	3. Mette Gøye
	4. Pernille Gøye.
	Fru

Fru Pernille Gøye vaar
tuende gange gifte. Den før-
ste hendis Husbonde hed An-
ders Ebbisson til Kubierge
gaard / oc hassde de tu Børn
sammen.

1. Ebbe Andersson.
2. Mette Anders daatter.

Siden fick hun Her Byr-
ge Trolle / som vaar Her Ja-
cob Troldis søn aff Lillø / oc
hassde de ingen Børn sam-
men.

Fru Sophia Gøyes Hus-
bonde hed Her Mogens Bil-
de til Swanholm / oc hassde
de ingen Børn sammen.

A iij

Fru

Fru Mette Gøyes Hof-
bonde hed Her Johan Dxe til
Nielsstrup / oc haſſde de xij.
Børn ſammen/ſom hede

Sønner

Døttre

1. Peder Dxe
2. Eſſel Dxe
3. Torben Dxe
4. Johan Dxe
5. Albret Dxe

1. Inger Dxe
2. Mette Dxe
3. Anne Dxe
4. Pernille Dxe
5. Sicille Dxe
6. Eline Dxe
7. Johanne Dxe.

Fru Eline Gøyes Hofbon-
de hed Her Mauritz Oluffſøn
til Bollerup / oc haſſde de try
Børn ſammen/to Sønner oc
en Datter/ſom vaar

Oluff

Oluff Maurikson.

N. Maurikson.

Mette Maurikdaatter.

Med den anden Hustru/
Fru Margrette Sture / haff-
de salige Her Mogens Gøye
diffe Børn

Sønner

Døttre

1. Christoffer Gøye	1. Mette Gøye
2. Falck Gøye	2. Jde Gøye
3. Erick Gøye	3. Hellewig Gøye
	4. Pollite Gøye
	5. Anne Gøye
	6. Margrete Gøye.

Christoffer Gøyes / til
Affuindsbierge / Hustru heder
Fru Biritte Bøller / Erick
Bøllers daatter til Dffuerby/
de haffde de en Søn sammen
som hed Mogens Gøye.

A v

Falck

Falck Gøye aff Skiersø/
hans Hustru hed Fru Ide
Wistand/oc vaar Her Truet
Gregersøns daatter til To-
rup/oc haffde de to Sønner
oc to Døttre sammen.

Sønner

1. Mogens Gøye.
2. Falck Gøye.

Døttre

1. Margrete Gøye
2. Mette Gøye.

Fru Mette Gøyes Hof-
bonde heder Jost Høg aff
Bang/oc haffde de ti Børn
sammen.

Jacob Høg Margrette Høg.

Fru Ide Gøyes Hofbon-
de hed Otte Rosenkrantz til
Nesby/

Nesby/oc haffde de fem Børn
sammen.

Sønner

1. Mogens Rosenfranz
2. Otte Rosenfranz.

Døttre

1. Sophia Rosenfranz
2. Margrete Rosenfranz
3. Biritte Rosenfranz.

Fru Hellewig Gønes Hof-
bonde hed Otte Gyldenstiern
til Iffuersnes / oc haffde hun
it Barn ved hannem / som
heder

Karine Gyldenstiern.

Aff sali

Diff salige Her Niogens
Gønes Børnleffue alene Er-
lige oc Velbyrdige Christoffer
Gøye til Affuendsbierge / oc
Fru Helleuig / salige Fru Vi-
ritits Arffuunge / som lode de-
ris tiere Ensters / Fru Virit-
te Gønes Lig / erlige oc Chri-
stelige begraffue / vdi Her-
luffsholms Kircke / hos sin
salige Husbonde / Her Herluff
Trolde / den 12. dag Septembris
Anno Domini 1574. Vdi hues
Begraffuelse vaare mange
Adels Personer / Herremend /
Junctere / Fruer / Jomfruer.
Item Klercke / Borgere / Bor-
gerster oc Bønder / som alle
sammen

sammen sørgede / at de haffde
mist saa tro en hielpesom / god-
uillig / oc vdi alle maade
frommer Ven / som alle vilde
gaffne oc ingen skade.

Fru Birittis Op-
dragelse.

Der salige Fru Biritte
Gønes Moder vaar
død / forstickedde sal-
ge Her Nogens Gøne sin
Daatter til Ringklaaster / at
huit skulde der optuctis vdi
Guds fryet / Fromhed oc
Høffuisthed / met andre gode
Mends Børn / som den tid
der

der vaar. Thi saadanne Zom-
fru Kloster / vaare der til aff
Begyndelsen ordinerede oc
stickedede / at de skulde vere Zom-
fru Scholer / vdi huilcke unge
Zomfruer kunde opdragis
vdi Gudfryctighed / Tuetig-
hed oc Hoffuiskhed.

Der effter kom Fru Birite
te hiem til sin Fader igien / eff-
ter at hand hassde giffit sig i-
gien / oc saact Erlige velbyrdi-
ge oc salige Fru Margrete
Sture til Husfrue / som siden
vdi Moders sted / optuctede
salige Fru Biritte som sit
eget Barn / oc vaar Fru Bi-
ritte hende lydige oc vnderdan-
uig

nia som
effter kom
salige
Gone /
Lands /
indtil hu
Der
det salige
Fru Bi-
lige Fru
Mauri-
frue /
lige D-
der.
Birite
lige S-
rothe
act

nig som sin fiere Moder. Der
effter kom Fru Biritte til sin
salige Syster Fru Sophia
Gøye / oc fulde hende vden
Lands / oc bleff hos hende
indtil hun døde hende fra.

Der Gud haßde nu kal-
det salige Fru Sophia / for
Fru Biritte til sin Syster sa-
lige Fru Eline Gøye / Her
Mauritz Oluffssøns Hus-
frue / Erlige velbyrdige oc sa-
lige Oluff Mauritzsøns Mo-
der. Siden kom salige Fru
Biritte til Høybaarne oc sa-
lige Førstinde Dronning Do-
rothe / huor hun vaar vdi stor
act / oc ære / for sin Forstand /
Høffuist.

Høffuiffhed oc Etickelighed
vdi alle maade. Kaart at fi-
ge: Fru Birittis opdragel-
se haffuer veret vdi hendis
Jomfrudom faadan at hen-
dis Ord / Lader oc Gierninger
fuldis at / saa at huer mand
prifede hende for hendis Gud,
fryctighed / høffuiffe Gæder /
venlig Umgengelse / tuettig
Tale / Danniffhed oc From-
hed vdi alle maade / saa at an-
dre Jomfruer maatte vel tage
it gaat Exempel aff hende. Ja
lige som hun vaar fødte aff go-
de Gudfryctige oc fromme
Forældre / saa tydde hun oc
paa den art hun vaar kom-
men aff.

Fru

Frue Birittis Leffnet.

Der Frue Biritte
vaar saa opdragen
vdi Gudfryctighed oc From-
hed i alle maade/gaff hun sig
effter sine Benners raad vdi
Ecteskaffs stat / met Erlige
velbyrdige oc salige Her Her-
luff Trolde Ridder / til Her-
luffsholm / som vaar Erlige
velbyrdige oc salige Her Ja-
cob Troldis til Lildø Søn/oc
leffuede hun met hannem vdi
it Aar oc Tiue / som vaar tre-
die parten aff hendis Alder/
huileken vaar tryfindstiue
Aar oc paa det fierde. Met
denne

denne sin Husbonde leffuede
hun Gudfryctige / erlige / tier-
lige oc venlige vdi alle maade.

Der de vaare først sam-
men komne / togede sig for at
tiene Gud endrectelige / oc
ga fve der met andre som den-
nem omgicks it gaat Exem-
pel. Thi de viste vel / at de
som komne offuer ens vdi
Guds fryet / de ha fve lagt
en fast Grunduol til mange
andre Dyder / oc en Christe-
lig omgengelse oc offuerbærel-
se. Der faare siger ickē Sa-
lomon til forgefuis: **H**Er-
rens fryet er den ny-
perste

perste Bisdøm. Denne
Gudfryctighed beuiste salis
ge Her Herluff Trolde oc
Fru Biritte Gøne vdi man
ge maade / oc besynderlige her
vdi / at de vdi deris velmact /
aff beggis vilie oc samtycke
stiftede den fri Skole Her
luffsholm / vdi huilcken
Yngdommen aff Adelen oc
andre kunde optuctis til
Guds ære / oc deris Fæderne
land til beste. De er allerede
vdi disse forgangne otte Aar
mange fine Personer opdra
gede / oc endnu findis mange
tilstede / som merckelige ere vdi
B ij deris

deris Vngdoms lærdom for-
fremmede. Huor faare ieg
forhaaber / at salige Her
Herluff Troidis oc Fru
Birittis Virffuinge / Elect oc
Byrd / skulle vel hanthessue-
fremme oc forbedre samme
fri Skole til det beste.

Der hos aff samme Fun-
dament leffuede Her Herluff
oc Fru Biritte saa met alle
at huer mand prisede oc ære-
de dem. Besynderlige beuiste
de sig rundelige mod Guds
ords Tienere oc fattige Folck
som de altid maatte lide / oc
giorde til gode. Met deris
Tienere skickede de sig saa / at
ingen

ingen vid
men helle
Saarteli
sammen
alle som
at giore
Der
Trolde
salige
de hunc
Ente
oc disse
saa / a
oc Jo
gaaes
Hun
man
oc

ingen vilde gierne fra dem/
men heller vere hos dem.
Kaartelige : de leffuede saa
sammen / oc beuiste sig mod
alle som Guds Børn burde
at giøre.

Der salige Her Herluff
Trolde vaar heden døð fra
salige Fru Biritte / da leffue-
de hun effter hans døð vdi sit
Encke sæde paa niende Aar/
oc dissimellem stickete hun sig
saa / at de beste baade Fruer
oc Zomfruer vilde gierne om-
gaaes oc vere hos hende,
Hun optuctede oc opdrog
mange hoffuiske Zomfruer/
oc giffte dem erlige oc vel fra
B iij . sig.

Dom for-
saare iag
ige Her
oc Fru
Elect oc
thersue
samme
e.
ne Sun-
Herluff
net alle
oc are-
e beuiste
Guds
e Solck
de / oc
deris
a / at
ingen

sig. Hassuer hun oc vel for-
sect mange fattige Piger som
hende tiente.

Dissimellem hassuer hun
oc haft sit Kaarss aff Guds
gode oc vise raad / som met sit
Faderlige Rijs holder sine
Børn vdi fryet. Oc hassuer
hun tit veret saa haardelige
siug / at ingen hassde meent /
at hun skulde leffuet. Ja at
skillig Siugdom hassuer ve-
ret hende som en Tuctmeste-
re / huilcken der lærde hende
den rette Konst til at dø Chri-
stelige oc vel. Thi den som
er ick offte tryet met Kaars-
set / oc hassuer forsøgt Død-
sens

sens anløb / hand er wtaal-
modig / naar Døden kommer
for aluere / oc veed icke huor
hand skal tage imod Døden.

Jeg vil intet opregne huad
hun besynderlige haffuer giff-
uet til Skoler oc Hospital /
baade i Roskilde / Helsingør /
Nestued oc andre steder / huor
aff der tagis aarlige Kente
til fattige Skolebørns oc
andre Fattigis ophold. Ja
saa haffuer salige Fru Bi-
ritte draget sin tid igennem
vdi sit Encke sæde / som den
hellige Scrifft lærer / vdi
Bøn / vdi Guds ords hørel-
se / vdi Velgierningers beuis-

B iij ning

ning mod Fattige / vdi For-
standighed i sit Regimente /
vdi Kyndhed / vdi Fromhed
mod alle.

De haffde hun denne vns
altid / haade men hendis kiere
Hosbonde leffuede oc siden /
at huer dag der hun gick tit
Bords / da stod hun oc hen-
dis Jomfruer / oc andre som
vaare tilstede / huer paa sin
sted ved Bordet / oc læste til
Bords oc fra / oc strax de
vaare sætte til Bords / beayn-
te en vnger Dreng (som haff-
de sin føde oc ophold der faa-
re) at læse en part aff Bibe-
len. Disligiste oc der de haff-
de læst

de læst fra
hun saal
ten ved
se. Tre
sin He
sidre ga
Da sa
uere. M
ter ende
de nu
aynde
tid der
den v
te som
vnde
tefe
der
S

de læst fra Bords / Oc haßde
hun saaledis tit ladet Bibe-
len vdlæse for sig til Bordlen-
se. Tre dage før end hun fick
sin Hælsot / bleff Bibelen
sidste gang vdlæst til Bords.
Da sagde hun til sin Scriff-
uere: Mickel nu haßue wi at-
ter ende paa vor Bibel / raa-
de nu Gud / huo den skal be-
gynde igien. Saa haßde al-
tid denne fromme Frue Dø-
den vdi tancke / huilcken tanc-
ke som holder Mennisken hart
vnder Guds fryet / at mand
icke falder vdi atskillige Syn-
der / effter som den vise Mand
Syracides siger: **Huad**
B v du taler

Du taler eller giør/for
ihu dine sidste dage/ da
tralt du icke synde.

Om salige Fru Birittis
Endeligt.

S Offuerdagen næst
Efter Sanctæ Mariæ
Magdalencæ dag i dette Aar
mand scriffuer 1574. bleff
salige Fru Biritte Gøye ha-
stelige siug/ met stor ve oc
sting offuer sit gantske Lege-
me/oc forstod vel strax/ at ti-
den vaar nu for haanden/ at
hun

hun skulde skillis fra denne
Verden. Der faare beredde
hun sig til Døden Christeli-
ge oc frimodige / som hun til-
forn giort haffde vdi sine sto-
re Siuger. Och vil ieg it
aff hendis Frimodigheds
Tegn/andre til Exempel her
opregne.

Hen ved sex Aar siden/
vaar hun saa siug vdi
Kjøbenhaffu paa sin Gaard/
at ingen trode hende til Liff-
uet / men meente / at hun
icke kunde leffue offuer en
dag. Da gick frem til hen-
de en Erlig from Quin-
de (nu salig met G V D)

Liza

Lizabeth Marcus Hessis
Borgemesters Hustru / oc
sagde til hende : Kiere Fru
Birritte / ieg kand icke dylle for
eder / huad wi see for vore
Dnen. Kiere Fru Birritte /
verer taalmodige / oc giffuer
eder inderlige ind til Gud /
Thi eders tid er kommen / at i
skulle her fra. Da bleff Fru
Birritte meget glad oc frimo-
dig / oc sagde til Lizabeth
Marcus Hessis / Nu er ieg
glad / at det er saa nær kom-
met met mig / at ieg skal fra
denne suigefulde Verden /
Gud vere loffuet euindelige.
Oc gaff met mange ord sin
frimo-

frimod
de. D
hende
huor
glad?
grue
gierne
den
Dode
dig
droop
Ans
rede
sag
fiet
gru
ble

frimodighed oc glæde tilkien-
de. Da sagde Elizabeth til
hende/ Ach kiere Fru Biritte/
Huorlunde kunde i vere saa
glad? effterdi alle Meniske
grue for Døden/ oc ingen vil
gierne dø. Guds Søn selff/
den stercke Kempe gruede for
Døden/ at hand suetis blo-
dig Sued / saa at Blods
dropper fløde neder aff hans
Ansiet paa Jorden. Da sua-
rede Fru Biritte frimodige oc
sagde. At Guds Søn min
kiere Frelser Jesus Christus
gruede for Døden/ oc suetis
blodig Sued / er icke vnder.
Fordi hand haffde en stor
Byrde

Byrde paa sig / Hand hass-
de alle vore Synder paa sig /
som hand met sin Død skulde
betale for / oc formilde der met
Guds grumme vrede / oc for-
lige oss arme Syndere met
sin Himmelske Fader / Saa
maatte hand vel grue for
Døden / som hassde saa stor
en Byrde paa sig. Men ieg
glæder mig / for min Byrde
er tagen aff mig / oc lagt paa
min kiere Frelsere Jesum
Christum. For hans skyld
hassuer ieg mine Synders
forladelse / oc en Barmhjer-
tig Fader vdi Himmelen / oc
en viss Foriættelse paa det
euige

euige Liff / effter denne natur-
lige Død. Hand sagde til
Køfueren paa Kaarffet :
I dag skalt du vere
met mig i Himmerige.
Hand siger til mig vdi sit
hellige Ord: Huo som
troer paa mig / Hand
skal haffue det euige
Liff. Effter disse mine vil-
kaar hui skulde ieg grue oc
frycte for Døden ? Dette
hørde mange som stode hos
Sengen.

Her aff

Her aff kand ieg oc vel
getse huad hun paa det sidste
haffuer veret frimodig imod
Døden. Der salige Fru Bi-
rette vaar nu bleffuen saa
hart siug / lod hun kalde til
sig sin Siælesørgere / Mester
Hans Mickelssøn / oc hør-
de trøstelige Sententzer aff
Scrifften aff hannem / Men
naar hand neffnde en Sen-
tentz / da haffde hun en anden /
Ja mange / huor met hun trø-
stede sig.

Om Søndagen der effter
anammede hun Jesu Chri-
sti Legemis oc Blods Sa-
cramente / til en Beseyling
paa

paa Guds Naade oc Barm-
hiertighed / oc paa det cuige
Liffs foriettelſe. Strax der
effter lod hun kalde til ſig Er-
lige / veibyrdige oc Gudfrye-
tige Fru Anne Hardenberg /
ſalige Oluff Mauritzſøns
Efterleffuerſke / oc Fru An-
ne Holck. Betenckte hun oc
ſine Tomfruer oc Tienere / oc
raadde dem til Guds fryet /
oc der med gaff hun aff tancke
denne Verden / oc redde ſig til
Døde.

Om Maandagen der eff-
ter kom Doctor Hans Phi-
lippus til hende / oc brugede
hans gode raad / Men ingen
G raad

raad duer imod Døden / vden
Guds Naade / ved Jesum
Christum / som hun sig fuld-
kommelige tilgaff. Om nat-
ten der effter / der tiden vaar
nær / at hun skulde fra denne
Verden / lod hun kalde sine
Tomsruer til sig / sagde dem
gode nat / oc raadde dennem
til Guds fryet / oc der hos tit
oc offte befalede sin Siæl den
Almectigste Gud vdi haand.
Oc lidet der effter sactmodige
gaff sin Aand op / oc hensoff
vdi H E X X E N den xxv.
dag Julij. Saa haaffue wi
ingen tuil paa hendis Salig-
hed / Thi hun leffde Gud-
fryeti.

fryctige/ oc døde vdi vor Her-
 ris Jesu Christi rette paa-
 kaldelse. Gud giffue oss alle
 sin Naade/ at wi saa mue-
 lessue/ at wi kunde
 Christelige dø/
 A M E N.

G ij En

En Predic-

ken / om it Christeligt
Leffnet / saaregiffuet vdi salige
Iruer Biritte Gøynes Bes
graffuelse.

Micheas Propbeta si
ger vdi det siette Ca
pittel.

O Menniske ieg vil
vise dig huad gaat er /
oc huad HERRen vdfressuer
aff dig / som er
at giøre Dom oc elske
Barm-

Barmhertighed / oc
vandre ydmygelige
faar din Gud.

Der bescriffuer
Guds Prophete/
it Christeligt Vess-
net / oc fremsætter
try visse Tegn / huor paa
mand kand kiende / om der er
vdi Menniskens hierter en
liffactig Tro / Guds fryet/
oc en god Samuittighed.
Thi huor disse Tegn icke ere/
der er ingen liffactig Tro / der
er ingen Guds fryet / icke hel-
ler en god Samuittighed/
C iij Men

Men Mennisket far hen vdi
sin Blindhed / leffuer effter
sine Kiødelige onde begierin-
ger / som hannem vil ilde
betale paa det sidste. Disse
Tegn ere I.

Det første er at giøre Dom.
II.

Det andet at elske Barm-
hiertighed.

III.

Det tredie at vandre yd-
myælige saar Gud.

De paa det Propheten
skand opuecke Menni-
skene til Lydactighed /
siger hand om samme Tegn /
at de ere gode / Oc at Herren
vdfressuer dem. Disse

Disse tuende vilkaar bur-
de vel at røre alle Menniske
til Lydactighed / Thi det som
er gaat det adtraes naturlige
oc begieris aff Mennisken/
oc Menniskene ere naturlige
plictige til at giøre det som
Gud deris Skabere vdkress-
uer aff dem. Disligeste sky
Menniskene aff deris Nature
det som ont er / oc er imod det
som Gud vdkressuer.

Er nu ret Dom god / da er
svret ond : er Barmhiertig-
hed god / da er Vbarmhiertig-
hed ond : er Nymghed god /
da er io Hoffmod ont. Der
faare lige som ret Dom /
G iij Barm

Barmhiertighed oc Ydmyg-
hed gaffne Mennifcken/ for de
ere gode/ faa skader Bræt/ W-
barmhiertighed oc Hoffmod
Mennifcken/ for de ere onde.
Vaare nu Mennifckene icke
faa forblindede aff Synden/
da giorde de aff naturligt
hufud oc indfald ret Dom/
de vaare Barmhiertige oc
Ydmyge/ oc affstode aff all
Bræt/ Wbarmhiertighed/ oc
Hoffmod. Dette maa vere
fagd faartelige for en Ind-
gang til denne Textis forkla-
ring. Nu vil ieg videre huert
Stycke / som Propheten her
faare giffuer / forklare med
Scrifften. Om

Om det første / som er
at giøre Dom.

D Kopheten sæt-
ter her faare vdi
Almindelighed / at
mand skal giøre
Dom / Der faare strecker
denne Befalning sig langt
vd / oc befatter meget som vdi
Scrifften faaregiffuis om
ret Dom / som Mennisket
døme skal effter Guds Be-
falning. De ere der besyn-
derlige tre Domme / som
Mennisket bør ret at døme /
som ere

G v

Først

Først / at dømme ret om sig
selff.

Dernæst / at dømme ret om
andre Menniske.

Sor det tredie / at dømme ret
om Gud. I.

Hvorlunde skal mand
dømme ret om sig selff?

Den som vil dømme ret
om sig selff / hand skal vide
sig at haffue tuende Dømme
at dømme effter. Den første
tagis aff Loven / Den anden
aff Euangelio.

Hvad er da Lovens
Dom? Hvo som fuldkom
mer Loven / hand er velsig
net

net oc salig. Huo som icke
fuldkommer Loven / hand er
forbandet oc fordømt / indtil
hand bliffuer forløst fra Lou-
ens Ræt.

Men den som vil ret dømme
om sig self, effter Lovens
Dom / hand skal først vide
Loven / oc dernæst grandste oc
forfare alle sine tancker / ord
oc gierninger / om de komme
offuer ensmet Loven / eller oc
ere imod Loven. Den gant-
ste Guds Lov befattis vnder
tuende Hoffuetsstycker. Det
første er at elske Gud aff gant-
ste Hierte / aff gantste Siæl /
aff gantste Forstand / oc aff
gantste

gantſke Mact. Det andet
er at elſke ſin Næſte lige ſom
ſig ſelff.

Huo ſom nu vil randsage/
grandſke oc forfare alle ſine
Tæncker/alle ſine Ord/oc al-
le ſine Gierninger / induaar-
tis oc vduaartis / om de kom-
me offuer eng met diſſe tuen-
de Lowens Hoffuetſtycker/
da ſkal hand vden all tuil be-
findet / at hand er langt fra-
den Lydactighed/ſom Lowen
vdfreſſuer / om hand ellers
icke falſkelige vil døme / ſom
Dyneſkalcke giøre. Det ſam-
me ſkal hand oc befinde/ naar
mand tager huert Budord
for

for ſig
Tænck
eſter
Na
ſager
ninge
beay
uitric
om
dom
den
han
Zeo
Loe
ger
for

for sig / oc randsager sine
Tancker / Ord oc Gierninger
effter huert Budord.

Naar Mennisket saa rand-
sager sine tancker / ord oc gier-
ninger effter Guds Lov / da
begynder Menniskens Sam-
uittighed / at beslutte oc dømme
om Mennisken effter Lovens
dom vdi saa maade. Huer
den som fuldkommer Loven /
hand er velsignet oc salig.
Jeg haffuer ick fuldkommet
Lowe. Der faare kand ieg in-
gen Velsignelse oc Salighed
foruente mig aff Loven.
Fremdelis Huer den som ick
gior Loven fyldist / hand er
forban

forbandet oc fordømt/ ieg haaff
uer icke giort louen fyldist/ der
for er ieg forbandet oc fordømt

Saa dømdede Dauid om
sig effter Lotwens Dom / der
hand sagde: O Herre/ Om
du acter Bret oc Synden/
huo kand da bliffue bestan-
dig faar dig? Saa dømdede
oc saa Manasses om sig effter
Lotwens dom/ der hand siger:
Mine Synder ere flere/ end
Sandforn vdi Stranden:
Ja saa maa vel huert Men-
niste døme om sig. Fordi der
er ingen foruden Synd / som
Johannes siger: Om wi
sige oss at icke synde/ da

besuige

besuike wi oss selff / oc
Sandhed er icke i oss.
Naar Mennisket i saa maade
som nu sagd er / dømer om sig
effter Loven / da skal hand be-
tæncke sin Synds suarhed oc
vederstyggelighed faar Gud.
Disligeste den grumme straff
oc vrede som hannem paa-
henger / om hand icke bliffuer
aff met Synden.

De paa det at ingen skal
mene at Lovens Sen-
tentze er icke en Barne
regel / oc skal icke haffue andet
paa sig (som Epicurcer mene)
da er at acte at Gud haffuer
frem

fremfæt oc faaregiffuet Lovens
Sententz vdi fire maader.

Først vdi Paradis/ huor
Gud saa siger: Naar du
æder aff det Træ / da
skalt du viffelige dø.
Adam aad aff Træens fruct/
oc befant Lovens trufel at
vere viff oc fast. Denne
Sententz som gick offuer A-
dam / hör til alle Menniske/
som ere komne aff Adam eff-
ter naturlig vis / for wi ere
alle Adams Lemmer / oc skyl-
dige met hannem / vnder den
samme Sententz som Adam
vaar.

Der

Dernæst er denne Lovens
Dom vdraabt aff Gud selff/
paa Sinai hierg / der Gud
haffde vbledt det Jødske folck
aff Egypten. Forbandet
(siger hand) skal den
vere / som icke fuldkom-
mer alt det som screff-
uet er i Loven. Item /
Den som gjør det som
er screffuet vdi Loven /
hand skal lessue / oc vere
velsignet. Denne Cen-
tentz kommer offuer ens met
den første / oc strecker der faare
D icke

icke alene til Jøderne / men til
alle Menniske / som ere kom-
ne effter naturlig vis aff A-
dam. Effter naturlig vis
siger ieg der faare / at mand
skal vide / at vor Herre Jesus
Christus ene vndertagis/
som er icke sødt effter naturlig
vis / men aff en Jomfru for-
uden Mandis beblandelse.

For det tredie / er oc Lou-
ens Dom indset aff Gud/
vdi Menniskens hierte / som
Paulus lærer / oc huert Men-
niske selff forfarer. Denne
Dom kaldis *Conscientia*, det
er Samuittighed / som er en
vnderlig Guds skabning vdi
Menni-

Mennisket. Denne Sam-
uittighed klager / straffer / oc
truer / naar mand haffuer
giort ilde. Disligeste vnd-
skylder hun / forsuarer / oc loff-
uer gaet / naar mand haffuer
vel giort / som huer mand vel
vdi sig selff bedre forfarer end
ieg det sige kand. Men naar
som denne Samuittighedens
dom holder oppe / da er det
it saare ont Tegn / at Menni-
sket er saa forhærdet i Syn-
den / at hand intet føler til hen-
de. For diss lenger mand hen-
ger vdi Synnden / diss mindre
acter mand hende / oc paa det
sidste intet føler til hende.

D ij For

For det fjerde bær oc saa
vidnesbyrd om Louens dom
all den Gienuordighed / W-
selhed / Siigdom / oc paa det
sidste Døden som Menni-
sken maa lide vdi denne Ver-
den.

Saa maa mand vel videt
aff disse fire stycker / at Lou-
ens trusel er icke en Barne
regel / effter huilcken mand
hassuer icke andet at foruen-
te / som Wgudelige Menniske
oc Epicureer mene / som deris
Gierninger oc Lessnet beuise /
endog de alle ville siunis hel-
lige oc fromme / oc kaldis
Christne.

Saa

Da haffue wi nu hørt/
huorlunde huer skal ret
døme om sig selff effter Lou-
ens dom. Nu følger effter/
huorlunde mand skal døme
om sig selff effter Euangelij
Dom.

Hvad er da Euan-
gelij dom? Hvo som troer
hand er salig. Thi saa siger
Christus selff: Saa haff-
uer Gud elstt Verden/
at hand haffuer giff-
uet sin eneste Son / at
huer den som troer
D iij paa

paa hannem / skal icke
forfaris / Men haffue
det euige Liff. Thi hand
haffuer betalet for Synden/
oc tilregner den som troer sin
Retfærdighed / saa at hand
nu actis faar Gud at vere sv-
skyldig oc hellig huor paa den
Herre Christus haffuer giff-
uet oss foruaring oc beseiling/
den hellige Daab / oc siger:
Huer den som troer oc
bliffuer døbt / hand skal
bliffue salig. Men huo
som icke troer / hand
skal fordømmis. Men
her

her skal huer vaecte sig / at
hand icke lader sig forføre aff
en falsk mening om Troen.
Thi mange sige sig at tro
som dog aldrig trode. Det er
læt at sige / ieg troer at Chri-
stus er min kiere Frelser. Det
er oc læt at bekiende Troen /
naar der er ingen fare for
haanden.

Huor paa kand mand da
kiende en ræt Tro? Paa hen-
dis naturlige oc rette Fruct.
Som Christus siger: It
gaat Træ bær god
Fruct / oc it sult Træ
bær ond Fruct.

D iij

Bær

Bær nu din Tro god Fruet/
da er hun en ret Tro/da maat
du vel berømme dig aff Chri-
sto/ oc kant sige met rette :
Christus er min Retsfærdig-
hed oc min Igiensløfelse. Men
bær din Tro ingen Fruet/men
henger ickon i Læberne oc i
Munden/da duer din berøm-
melse intet. Thi din Tro er
icke ret.

Hvad siger du da/ om
Troens rette Fruet/huor paa
mand kand kiende/ om hun er
ret eller vrang? Fire ting søl-
ge euige oc altid met en ret
Tro/ som er: at elske Chri-
stum: at elske sin Næste: at
beuare

beuare Christi Mandat oc
Befalning: Oc at staa imod
alt det som Christo er imod/
det er / allehaande Dieffue-
lens gierninger. Huor der
fattis it aff disse fire / der er
ingen ret Tro. Ja huor der
fattis it / der fattis de alle
sammen.

Thi den som ret troer paa
Christum / hand først elsker
Christum.

Der næst / Den som elsker
Christum / hand haffuer
hans Lemmer kiere / som er
alle de som tro paa hannem.

Thi det kand icke vere mue-
ligt / baade at elske nogen / oc

D o hugge

hugge hans Haand eller God/
aff/eller oc at hade nogen aff
hans Lemmer/men meget hel-
ler at giøre dem gaat / veder-
quege dem / haffue metlidelse
met dem. Ja glæde sig som
Paulus siger/ met de glade/
oc græde met de bedrøffuede.
Derfor siger Christus: Her
paa skal mand kiende eder/ at
vere mine Disciple/ at i elske
huer andre indbyrdis.

Sor det tredie/den som ret-
troer paa Christum oc elsker
hannem / hand holder oc saa
Christi befalning. Thi liger-
uis som hand beslutter at de-
tro/fordi de elske hannem/saa
beslut-

beslutter hand aff den Kierlig-
hed / som de haffue til hañem /
at de oc saa beuare hans bud.

Thi saa siger hand: Om i
elste mig / da beuarer mine
Bud. Den som haffuer mi-
ne Bud / oc beho'der dem /
hand er den som elster mig.

Hvad er Christi Bud?

Hans bud er at wi skulle giø-
re Penitentze / tro paa hañem /
elste hannem / bliffue vdi han-
nem / paakalde Faderen vdi
hans Naam / at vere taalmo-
dige vnder Kaarset / oc at el-
ste huer andre. Dette (siger
hand) er min Befalning / at
i elste huer andre / lige som ieg
haffuer elst eder. For

For det fierde / Den som
ret troer paa Christum / hand
sætter sig imod Christi Siend-
de / Dieffuelen oc alle hans
Gierninger oc Væsen. Huilc
ket som alle loffue oc til sig-
naar de døbis.

Dieffuelens giernin-
ger ere fire haande.

Først ere de Gierninger
som Dieffuelen gjør aff det
Siendskaff hand hassuer met
Jesu Christo / som er at hand
vil nederdempe det hellige
Euangelium / opuecke Ti-
ranner oc Kættre / som sætte
sig imod de Christne.

Det

Det Andet slags Dieff-
uelfens gierninger ere de som
Dieffuelen giør effter Traald
karlis ee Traaldquinders
begiering / vere sig ont eller
gaat / som dog icke kommer
her aff / at Traaldfolckis ma-
nelse er saa krafftig aff sig
self / at de kand tuinge Dieff-
uelen / til at giøre noget ont
eller gaat / Men Dieffuelen
er dem gierne lydig / paa det
hand kand føre dennem vdi
samme Fordømmelse / som
hand er vdi.

Det Tredie slags Dieff-
uelfens gierninger ere / naar
nogen icke kand self Traal-
dom /

dom / at hand da bruger
Traaldsoleck til at giøre noget,
vere sig ont eller gaat. De
som dette giøre / tør icke regne
sig at vere wskyldige. Det er
it gamelt Ordsprock / Hand er
saa god der siel / sø den der siel.
Item: Hand er intet bedre der
holder / end den der slaer. Der
saare siger Pau: til de Rom:
De ere icke aleniste skyl
dige / sø giøre ilde / men
ocsa de som samtycke
met dem der ilde giøre.
Nu kand ingen begere raad
aff Traaldkarle eller Traald-
quinder / vden hand samtne-
fer met

ker met dem / oc vil at de skulle
bruge deris Konst. Somme
mene / at mand maa icke saa
bruge Traaldom / at mand
giør nogē ont der met / men til
at hielpē dem som Traald-
folck haffue giort ont / skal icke
vere Synd. Oc er det end
Synd / da skal den icke vere
saa stor. Her suarer ieg saa
til / Dieffuelen giør intet gaat /
Det siunis vel vndertiden / at
hand giør gaat / men det gode
er formengt met stor Forgiffte /
Hand hielper vndertiden Le-
gemlige / men hand slar Sic-
len ihel. Den Hedenste A-
iax siger: Wuenners gaffuer
ere

ere vanaſſuer. Saa maa
mand vel ſige om Dieffue-
lens velgierninger / thi de be-
tale ilde paa det ſidſte.

Det Tierde ſlags Dieff-
uelſens gierninger ere de ſom
Nemmiſken ſelf giøre met vil-
ie oc vidſkaſt imod Guds
Bud / imod den førſte oc an-
den Taſſe / ſom er Aſſguderi /
Helgens paaſaldelſe / at falde
paa Knæ oc bede til Billeder /
at vere Forældre vlydig / at
hade ſin Næſte / at fortrycke
hannem / at ſla ihiel / bedriff-
ue Hoer / Tiueri / Løgn / at be-
gere noget met Bret / oc an-
det / huad Loven haſſuer for-
bødet.

bødet. Kaart at sige/ alt det
som er imod en Christelig
Kierlighed til Gud oc sin Næ-
ste. Disse sigis Dieffuelens
gierninger / fordi de teckis
hannem / oc ere imod vor
Herre Jesum Christum.

Vilt du nu ret døme om dig
selff/ effter Euangelij lydelse/
da skal du døme effter Troen/
Thi huo som troer hand er
Guds Barn/ Hand er hellig
oc retfærdig / Hand er Virff-
uing til det euige Liff / for Je-
su Christi fortienniste skyld.
Hand kand met rette sige met
Dauid: O Herre beuar
E min

min Siæl / Thi ieg er
hellig / Jeg er din Tie-
nere som frycter dig.
Men wilt du dømme ret om
Troen / da see om disse fire vil-
kaar / som ieg opregnede / føl-
ge met Troen / Som er at
elske Christum / at elske sin
Næste / at beuare Christi be-
falning / at affstaa alle Dieff-
uelens gierninaer. Haffuer
icke din Tro disse vilkaar / da
er hun icke en ret Tro / men en
forsengelig ros oc berømmel-
se / om det mand icke haffuer.
Thi huor Troen er / der er
Christi ord / som Mennisket
lader

lader sig regere aff. De endog
den allerstørste Kamp er vdi
dem som ret Tro / dog bliff-
uer Seieruindinge hos Aan-
den / som strider hart imod
Riødsens onde begieringer.

Her kunde nogen sige. Der
kand ingen beuare Christi be-
falning fuldkommelige. Der
saare om mand skal der aff
døme om Troen / da findis der
ingen at haffue en ret Tro.

Her til suarer ieg saa. Der er
stor skilsmisse imellem Mo-
ses oc Christum. Moses vdi-
kressuer Louens lydactig-
hed til pricke / saa at der in-
tet skal fattis i nogen maa-

E ij   de/oc

de / oc den som icke saa fuld-
kommer Louen / den siger
Moses at vere forbandet oc
fordømt. Men Christus
Jesus hand fuldkömer Lou-
en for oss / bort tager Louens
fordømmelse. oc giør oss retfær-
dige saar Gud met sin Ret-
færdighed / oc nu vdkressuer
aff oss som aff Guds Børn
lydighed / at wi beuare hans
Mandat oc Befalning / at
wi elske Gud oc vor Næste / oc
icke met beraadt Mod giøre
noget imod Gud eller vor
Næste. Naar Hiertet saa
staar / da acter den Almectig-
ste Gud vor gierning icke aff
sin

sin fuldkommelighed / men aff
Hiertens gode forsæt. Der
saare siger Paulus: Strid
en god strid / oc holt
Troen oc en god Sam
uittighed. Dette maa ve
re kaartelige sagt om huor
lunde huer skal ret dømme om
sig selff / først effter Lowen / si
den effter Euangelium.

II.

D En anden Dom som
Mennisket bør ret at
dømme / er at Mennisket
dømmer ret om andre Menni
ske / huilcket som skeer vdi
E iij tuende

tuende maade / vden Kætter-
gang oc vdi Kættergang.

Vden Kættergang fand
den som frycter Gud / oc elsker
sin Næste / ret dømme om sin
Næste. Guds fryct holder
hannem tilbage / at hand icke
forgriber sig imod sin Næste
met nogen tvret. Kierlighed
til hans Næste legger alting
vd i den beste part / Huad der
er forseeet aff hans Næste / det
enten retter mand met raad
oc gierning / eller tecker det
til / Som Salomon siger:
Kierlighed tecker Syn-
dens mangsaaldighed
Huad

Hvad der er ret giort / det pris-
ser mand oc holder aff. Kaar-
telige: En ret Tro oc ret Kier-
lighed til sin Næste / ere en
viss Regel at døme effter om
sin Næste.

Vdi Kættergang ere fire
Personer / som ere / Anklage-
re / Den som anlagis / Vid-
ne / oc Dommere. Aff disse
vdkressuer Gud / at de skulle
gøre Dom.

Anlageren gjør Dom /
naar hand siger Sandhed /
oc det som Sagen vedkømer /
vden had til sin Vedderpart
i nogen maade / Oc nødis til
at klage aff Ketsærdighed /

E iij paa

paa det mand kand rolige
leffue met huer andre / høff-
uiskelige oc Gudfræctige.
Den Anklagere som saa er
besindet / hand giør Dom / oc
synder intet met sit Klage-
maal / men giør en god Gier-
ning / som er Gud vel behage-
lig. Skal der faare en ret-
færdig Anklagere holde sig
effter Salomonis raad / som
saa siger: Handle din
sag som du haffuer
trætte met din Næste
om / oc veedst du noget
hemeligt met hannem
da

da obenbare det icke.
Item Huad ret er / forføl-
ge met Rætte. Men den
Anflagere som aff Had eller
Heffingerighed klager paa sin
Næste / oc induessuer det som
Sagen intet vedkommer /
hand giør icke Dom / men
Wret / Hand er en Christen
til naffn oc icke til gaffn.

Den anden Person vdi
Kettergang er den der ankla-
gis / som da giør Dom / naar
hand bekiender sin Skyld / oc
bereder sig til at giøre huad
Louen vdkressuer. Men den
som skiul / oc siger ney for det

E v   hans

hannem rettelige imod sigis
hand synder vdi mange maa-
de / baade imod Gud / imod
Loven / imod Anflageren / oc
imod Dommeren.

Den tredie person vdi Ræt-
tergang er vidne / som giør
Dom naar hand aff retfær-
digheds kierlighed siger huer-
cken mere eller mindre end det
hand i sandhed veed / foruden
all had til nogen part.

Den Fierde Person vdi
Rættergang er Dommeren /
som giør Dom / naar hand
vdi Guds fryet / foruden per-
soners anseelse / affsiger for
Rætte / huad Loven dømer
om

om Sagen som er faare giff-
uet. De skal en gudfryctig
Dommere altid betencke at
hand icke dømer paa sine egne
vegne/men sider i Guds sted
oc dømer Guds dom: Som
den frome Koning Josaphat
sagde til dem hand sticckede til
Dömere offuet sit Kongerige/
I dome icke faar Men-
niskene mē faar Gud/
oc eders Dom er icke e-
ders/men Guds dom.

Vdi Mose anden Bogs
attende cap. vdkressuis aff ret-
te Dömere fire Dyder/som er
Guds fryct/Visdom, Sand-
hed/Wgerighed. Guds

Guds fryet paaminder
Dommeren / at hand skal vdi
alle Sager see til Gud / oc
vaacte sig / at hand icke for-
tørner hannem. Jeremias
siger om Konning Josia / at
hand dømde den Sattigis
sag / fordi hand fryctede Her-
REN.

Visdom vdi en Dommere /
regerer hannem / at hand icke
lader sig forsøre fra Rættens
met nogen Kraaglow / som
meget er brugeligt vdi Ræt-
tergang. Disligeste / at hand
bøyer Loven til Sagen / icke
Sagen til Loven. Den
bøyer Loven til Sagen / som
for

formilder eller skarp giør Lou-
en effter Sagens leilighed.
Hand bøyer Sagen til Lou-
en / som intet acter Sagens
leilighed / men Louens Bog-
staff / som den gjorde / der
hengde it Menniske for it
Høns. Thi Louen siger:
Den som stiel / hand skal
henge. Der faare maa oc
bør en Christen Domme-
re at følge denne Regel:
Naar Louens endeli-
ge vilie tilsteder formil-
delse / oc den skyldige
fand forbedris foru-
den

uden større straff / oc
Menige mand icke for-
argis met out Exem-
pel / da maa en Chri-
sten Dommere effter
Guds Exempel for-
milde straffen / oc spare
den skyldige som bege-
rer Naade.

Sandhed gjør vdi en Dom-
mere / at hand icke tilsteder
vrang forklaring paa Loven
som skeer vel vndertiden.

Wgerighed gjør vdi en
Dommere / at hand lader
sig icke forkrencke met Skenck
eller

eller Gaffue / at hand der
faare giør imod Lotwen / eller
foruender Dommen.

De skal en god Dommere
flitige tage sig vare for tre on-
de Raadgiffuere / som ere/
Gunst / Had / Redhel / som tit
oc offte giøre / at den wtskyldige
fordømis / oc den wretsfærdige
giøris retsfærdig. Esaias si-
ger: Baade de som fordømer
den retsfærdige / oc retsfærdig
giør den wretsfærdige / er ve-
derstyggelig faar Gud. For-
di hand først giør Gud til en
wretsfærdig Dömere for hand
sider Dom vdi Guds sted.
Der næst synder hand imod
sia

sig selff / forkaster Troen / oc
besmitter sin Samuittighed.
For det tredie synder hand is
mod sin Næste. Hand giør
wret imod en Christelig kær-
lighed. For det fierde synder
hand imod den gantske Me-
nighed som hand forarger.
For det femte synder hand is
mod Looven / som hand for-
krencker. For det siette giør
hand Dieffuelen en stor tien-
niste / som hassuer lyst til W-
ret. Der faare er det icke vn-
der / at en wretfærdig Dom-
mere sigis aff Propheten
at vere vederstyggelig faar
Gud.

Gud

Gud giffue dem sin Naade / som dette store oc besuerlige Embede haffue / at de saa kunde dømme andre / at de icke fordømme sig selff.

III.

DEN tredie Dom som Mennissen skal gjøre / er at hand dømmer ret om Gud. Huo dømmer da ret om Gud? Hand dømmer ret om Gud / som haffuer ret mening. Først om hans Verelse. Der næst om de Guddommelige Personer. For det tredie / om hans Dyder. For det fierde / om hans vilie. For det femte / Om hans

S   Dyrer

roen / oc
nitighed.
et hand i
Hand gjør
felig tier
de sinder
nste Me
forarger.
hand i
and for
ette gjør
for tien
til W
tke om
Dom
pheten
g faar
Gud

Dyrckelse. Denne Dom skal
tagis aff den hellige Scrifft/
for der kand ingen tale eller
døme ret om Gud/uden hand
haffuer det lært aff Gud.

1. Om hans Berelse siger
Gud saaledis: Hør Is-
rael/ din Gud oc Her-
re er en Gud.

2. Om de Guddommelige
Personer siger Christus saa:
Døber dem i Naaffn
Faders / oc Sønns / oc
hellig Aands. Saa er
Faderen Gud/ Sønnen Gud/
oc den hellig Aand er Gud/
dog

dog icke tre Guder / men en
Gud / vdi en enstig Guddom /
melig verelse oc Natur. Fa-
deren vdsende Sønnen / som
bleff fødte it Meñiske aff Jom-
fru Maria. Den hellig Aand
vdsendis vdi deris Hierte som
tro paa Jesum Christum.

3. Guds Dyder ere mange /
iblant huilcke de ere besynder-
ligste (de som vor Gienløfelse
vedfömer) Almectighed / Ret-
færdighed / Visdom oc Barm-
hiertighed. Met sin mact hass
uer häd vdtaget oss aff Dieff-
uelës vaald. Met sin Retfær-
dighed hassuer hand ladet sin
søn vndgielde for oss / huad wi

S ij   hass.

haffde syndet. Met sin Barm
hiertighed haffuer hand tage
oss til Naade. Met sin Bis
dom haffuer hand alting or
dentlige skicket vdi Himme
len oc paa Jorden.

Om hans vilie siger Chri
stus self: Huer den som
troer skal bliffue salig/
Huer som icke troer/
skal fordømmis. Der
ere nogle som lære / at dette er
Guds vilie / at hand haffuer/
før end Verden bleff skabt/
forordineret nogle til For
dømmelse / oc nogle til Sa
lighed / foruden alle vilkaar
vdi

o i Mennisten. Imod denne
falske Lærdom ere disse Pauli
Ord: Gud vil at alle
Menniske skulle bliffue
salige. Oc Petrus siger:
Gud er taalmodig / oc
vil icke at nogen skal
forfaris. Men vil a-
namme alle Menniske
til Penitente. Siger oc
Gud self: Jeg vil icke
nogen Synderis død/
men at hand skal om-
uendis oc leffue. Alle

S iij Men-

Menniske bleffue fordømde
vdi Adam. Imod huilcken
Fordømmelse Gud haffuer
giffuet sin Søn/ som haffuer
giffuet sig vdi Døden for al-
le. Huor faare Gud vil alle
Mennisters salighed / saa
fremt som de ville anamme
det raad imod Fordømmelse
som hand haffuer giffuet
dem/ det er/ Jesum Christum.

Ja siger du/ det er scressuit:
Mange ere faldede/
men saa ere vdualde.
Dette Ord indeholder tuen-
de stycker. Det Første er om
Guds Godhed / som kalder
alle

alle ved Euangelium. Det
Andet er om Menniskens
Btacknemmelighed / som icke
ville vere Gud lydige / som
dennem kalder. Disse sigis
at icke vere vdualde / fordi de
ere den store Hob lige. Jacob
haffde tolf Spinner / iblant
alle disse maa Joseph sigis at
vere vduald / for hand vaar
besynderlig iblant dem alle.
Vdi denne siunlige Kircke ere
mange / Mende faa sigis at
vere vdualde / som ere besyn-
derlige / det er / de som tro / oc
ere Gud lydige / frycte han-
nem / elske deris Næste / holde
Troen oc en god Egmuit-
S iij tighed.

tighed. De andre mange/som
rose sig aff Troē/oc frycte dog
icke Gud/de ere den store Hob
lige / oc der faare sigis / at icke
vere vdualde/ det er/de ere icke
ret sindige/ oc sticke sig icke eff
ter det høne Kald de ere kalde
de til. Der faare naar Scriff
ten siger nogē at vere vduald/
da skal mand oc befatte maa
den / ved huilcken wi ere vd
ualde/ Hand Hassuer
vduald oss (siger Paulus)
i Christo. Det er/ Alle de
som tro/ oc vdi Troen bliffue
varactige til Enden / ere vd
ualde aff Verdens begyndelse
til det euige Liff. Om

Om Guds dyrckelse skal
mand dette endelige vide / at
hand vil ingelunde dyrckis
effter Meniskens gode tanc
ker / men effter sin egen Bes
falning. Thi saa siger hand
hos Esaiam: **I** dyrcke
mig til forgeffuis met
Meniskelig befalning.
Kaart at sige: at giøre Guds
befalning / aff Troen / han
nem til ære / det er Guds
rette dyrckelse.

Om det Andet / som er
at elske Barmhert
ighed.

I v

Om

DER ere tuende
Mags Barmhiertig-
hed. Den første / at huer er
barmhiertig mod sig self.
Den Andé / at mand er barm-
hiertig mod andre Memiske
En sigis at vere barm-
hiertig mod sig self. Naar
hand fornemmer sin egen w-
selhed / oc der faare giffuer sig
ind til Gud / som er al Barm-
hiertigheds kielde / vdi en sand
ommuendelse til Gud. Naar
mand det gior / da befries
mand fra sin Vandelige w-
selhed / anammis til Naade
aff Gud / oc bliffuer Arffuing
til det euige Liff.

Om

Om dette slags Barm-
hiertighed tal vñs Mand/der
hand siger: Haff met-
ynck offuer din Siæl/
oc teckis Gud. Det er/
Omuent dig til Gud / at du
kant hannem teckis / oc vere
behagelig. Der faare siger oc
Augustinus: Om du vilt giø-
re Barmhiertighed/da begyn-
de paa dig selff. Thi huorlun-
de kand den vere barmhiertig
mod en anden / som er grum
imod sig selff? Den sō leffuer
vden Penitente/ oc følger sine
Kiødelige begieringer. hand er
sin egen Mordere/ oc ynckeli-
ge forkaster sig selff. Det

trende
barmhiertig
at huet er
sig selff
er barm-
Nemiste
re barm-
Naar
ejen sv-
ffuer sig
Barm-
i en sand
Naar
befries
elije sv-
Naade
ffuing
Om

Det andet slags Barm-
hiertighed / er naar it Menni-
ske ynckis offuer it andet / oc
kommer det til hielp met Orde
Raad oc Gierning / saa me-
get som mand kand. Thi
naar maecten oc formuen er
icke til at hieipe / Da er all-
geuel en god vilie den Almec-
tigste Gud behagelig.

Den fattige oc siuge La-
zarus hand ynckis offuer
andre fattige oc siuge / Saa
giorde oc den rige oc karske
Cornelius. Men Lazarus
kunde icke mere end met Hier-
tet yncke sig offuer fattige oc
arme. Cornelius baade
met

met. Hiertet yncktis offuer
andre / oc met Gierninger det
beuiste. Saa vaar baade
Lazari oc Cornelij Barm-
hiertighed Gud it tacknem-
meligt Offer oc Tieniste.
For Lazarus haffde en god
vilie / Cornelius haffde baa-
de god vilie oc formue til at
hielpet met.

Men den rige Mand / som
huercken yncktis offuer den
fattige Lazarum / oc icke hel-
ler hialp hannem / bleff for-
dømt. Thi hand forsmaade
sin fattige Næste / som hand
kunde haffue hiolpet / om
hand ellers haffde villet.

Her

Her er at betencke den Al-
mectigste Guds wise raad.
Somme vil Gud forsøge met
Fattigdom / om de ville vere
taalmodige / Somme vil
hand forsøge met Rigdom/
om de ville vere Barmhjer-
tige mod de Fattige.

DEN Barmhertighed
som it Menniske kand
beuise it andet / haßfuer
sig vdi fire maader / som er at
forlade / laane / betale oc giffue.

1.

Den første maade er at for-
lade. Naar mand enten til-
giffuer den Fattige sin Gield/
som hand icke kand betale / el-
ler

ler forlader den sin skyld / som
hannem haffuer fortørnet.

At forlade den sin Gield /
som icke kand betale / er saa
storlige fornøden / at den som
det icke gjør / hand falder saa
vnder Guds straff / saa at
Gud vil oesaa aff hannem
vdkressue huad hand hañem
skyldig er. Thi saa lærer oss
Christus / Matth: 18. Der
vaar en Skyldere / som vaar
en Koning Ti tusinde Pund
skyldig / det er lr. tynder Guld.
Der hand haffde icke at beta-
le met / da gaff Konningen
hannem som begerede skonsel
all gielden til. Men den sam-
me

me Skyldener gick vd. oc fant
en aff sine Mettienerer / som
vaar hannem skyldig hun-
drede Penninge / den greb
hand i Halsen oc sagde: Be-
tal det du est mig skyldig / oc
hand falt neder for hannem /
oc bad hannem / sigendis:
Haff metynck offuer mig ieg
vil dig vel betale. Men hand
vilde icke / men gick hen / oc
sætte hannem i Fængsel / ind-
til at hand alting betalede.
Der hans Mettienerer saae
det som skeet vaar / ginge de
hen / oc forkyndede det for de-
ris Herre. Da kaldede Her-
ren hannem frem oc sagde til
han

hannem: Du Skalck/all din
Skyld forlod ieg dig for du
badst mig/ skulde icke du oc
haffue methynck offuer din
Nectienere/som ieg methynck-
tis offuer dig? Oc Herren
bleff vred / oc antuordede
hannem dem som hannem
plagede / indtil hand betalede
sin Skyld. Saa (siger
Christus) skal oc saa min
Himmelste Fader giø-
re eder/ om i icke forla-
de huer anden aff e-
ders Hierter.

G Her

Her vil icke nu Kjød oc
Blod vere til freds met / men
siger vel saa. Er det icke ret
at kreffue det som en er mig
rettelige plictig? Ja det er vel
ret / om det kand bliffue be-
standigt met en Christelig
Kierlighed: Men kand det
icke skee met en Christelig
Kierlighed / da bliffuer det w-
retfærdigt / som vaar vdi sig
selff retfærdigt. Det vaar
retfærdigt / at den Konning
(ieg nu omtalde) vdkreffde
Ernsinds tiue tynder Guld
aff sin Skyldener / Men det
vaar Kierlighedens gier-
ning / at hand forlod den ar-
me

me (som hannem icke kunde
betale) den gantske Gield.
Om wi saa gjøre / da haffue
wi vidnesbyrd om Guds
Barmhertighed mod oss/
som haffuer oss meget større
Skyld forladet. Den Fat-
tige er forplictig effter Men-
niskelig Ræt / at betale dig/
huad hand er dig skyldig/
Men du est forplictig vnder
Naturlig oc Guds Løw / at
du forlader den Fattige det
som hand icke kand betale
dig. Om du det icke gjør/
da offuertræder du naturlig
Løw / oc sætter dig traadselige
G ij imod

Kjøp oc
mer / men
det icke ret
en er mig
a det er vel
bliffue be-
Christelig
kand det
Christelig
ier det w
ar vdi sig
Det vaar
Koming
vdkreffde
er Guld
Men det
s gier
den ar-
me

imod Gud din Herre. Huor
faare enddog du est fri faar
Verden / dog est du skyldig
faar Gud.

Den anden Forladelse er /
at mand skal forlade dem som
sighaffue giort imod. Thi
saa siger Christus: Forla-
der oc eder skal forladis.
Met dette vilkaar bede wi si-
gendis: Forlad oss vor
Skyld som wi forlade
vore Skyldener. Her
skal mand vide / at vor Forla-
delse er icke den sag / huor faa-
re Gud

re Gud forlader oss vore syn-
der/ Men it Vidnesbyrd som
effterslaer vore Synders
forladelse. Huilket Vid-
nesbyrd som gjør Men-
skens Samuittighed viss paa
Syndernis forladelse hos
Gud.

Men her hos er at acte/ at
den som hassuer dig fortør-
net/ hand enten begerer Naade
eller ey. Om hand begerer
Naade / oc Forladelsen kom-
mer ick til større skade / da
forlad hannem. For kommer
hun til større skade / enten
hans som begerer Naade / el-
ler andris / da maa mand

G iij   sætte

sætte Sagen i Rette / saa at
den fortørnelse vederleggis.
Men om den som haffuer for-
tørnet dig / begerer ingen Na-
de / men traadselige gaar frem
i sin Fortørnelse / da skal du
anklage hanem saar Dffrig-
hed / paa det at det onde skal
icke tage offuerhaand mange
til skade. 11.

Den anden Barmhjer-
tigheds maade / er at laane.
Her om taler David i den
xxvii. Psalme: Den Ret-
færdige hand laaner /
oc hans Gæd skal vel-
signis.

signis. Imellem Hedenſke
laan oc Chriſtins laan/ giør
Chriſtus ſtilsmiſſe / huor hād
ſaa ſiger: Laaner andre
foruden eders Fordel.
Det er / Laaner andre / aff
huilcke i icke foruente eder lige
velgierning igien / eller andet
gaffn. Laaner ieg en Siſtere
mine Penninge for den ſkyld/
at ieg ſand bekomme Siſt at
kiøbe aff hannem for en an-
den / da ſøger ieg min fordel.
Saa laane oc Hedninge oc
Tyrcker huer andre. Men at
laane dē ſom du venter dig in-
gen fordel vdaſſ / aff metynck /

G iij

for

for hand er en Christen / oc
haffuer dig behoff / Da laan
du som en Christen / oc givr
Gud der med en tieniste / Ja
du dyreker Gud der med.

Men om en rig Mand
begerer dit laan / paa det hand
rand formere sin Rigdom / oc
haffuer der foruden at behiel-
pe sig med / hannem maat du
laane / saa at du oc søger din
Fordel for din swage. De
maat vel / effter som Dffrig-
hed tilsteder / tage Fem aff
Hundret om Aaret. Dog
skal mand tage sig vare / at
hand her med ingen er til for-
argelse.

Det

III.

Det tredie slags Barm-
hiertighed er at betale den
Fattige / som haffuer arbei-
det for dig. Her om er Guds
befalning vdi Mosis tredie
Bog. Lad icke hans
Løn bliffue hos dig til
anden dag / som haff-
uer arbeidet for dig.
Disligeste vdi Mosis femte
Bog. Du skalt icke nec-
te den Fattige som
haffuer arbeidet for
dig / sin Løn. Men be-
G v tal

tal hannem paa sam-
me dag / før end Solen
gaar neder / paa det
Hand skal icke raabe i-
mod dig til Herren / oc
det skal regnis dig til
Synd. Imod denne Guds
befalning synder tuende
flags Folck / som er / grumme
Tiranner oc Berige.

Grumme Tiranner / som
ingen Løn giffue dem der ar-
beide for sig / men nøde dem til
at arbeide forgeffuis / saa at
de icke end giffue dem Na-
den for deris Arbeide. Den-
ne Grum

ne Grumhed straffer den Al-
mechtigste Gud. I blant Iø-
derne vaare mange saa grū-
me/ at de bunde Munden til
paa Oxene/ naar de traadde
Korn vd/ paa det de skulde in-
tet æde aff Straacne oe Hal-
men. Men Gud forbød dem
det/ oe sagde vdi sin Lov: Du
skalt icke binde Mun-
den til paa den Ox
som trin Kornet vd.
Huad mon Gud ville sige/ at
mand lader icke it Menniske/
som er en Christen/ oe Met-
arffuing til Himmerigs rige/
saa Brødet for sit Arbeide.

3er

Her suare de saa til : Jeg
haffuer mine egne Tienere / de
ere mine egne Vndersaatte /
Jeg maa bruge dem som ieg
vil / de ere mig denne Tieniste
plictige. Denne vndskyld-
ning maa due saa meget som
hun kand hos Menniskan /
men hos Gud duer hun slæet
intet. Hør huad Paulus si-
ger : I Herrer giører e-
ders Tienere huad lige-
er / forlader trusel / Vi-
der at baade eders oc
deris HERRER er vdi
Himmelen / hos huile-
fen

fen der er ingen Per-
sons anseelse.

Grige Menniske / som icke
haffue selff Vnderfaatte / men
dogleie Solet som tien sig for
viss Løn / de oc tit oc offte sui-
gelige handle met deris Tie-
nere / stundem formindste de
Lønen / stundem forhale de
hende / oc icke betale vdi time-
lig tid / vndertiden føre dem
skade paa / for huad der er en-
ten forderffuit eller borte bleff-
uet. Ja vndertiden oc saa føre
dem paa gamle Klæder oc an-
det for deris tieniste / huor aff
mange saa forarmis / at de
plat intet kunde forbedre sig.

Imod

Imod saadanne taler den
hellige Thobias / huor hand
saa siger: Lad icke noget
Menniskis løn / som
haffuer tient dig / bliff-
ue hos dig / men betal
hannem strax.

IIII.

Det fierde slags Barm-
hiertighed / er at giffue den
vedtørstige / den Hungrige
mad / Den Tørstige at dricke /
at laane den Fremmede hus /
at klæde den Nøgne / at sø-
gede Siuge / at trøste dem
som

som vdi Fængsel ere. Saa
danne Barmhiertigheds
gjerninger skulle vere paa den
Yderste dag Tegn oc Kiende
mercke paa Guds Børn/
naar den retfærdige Dom-
mere paa den yderste Dom-
me dag skal sige som der staar
screffuet / Matth: xxv. cap.
Kommer min Faders
velsignede / oc eyer det
Rige som eder er bered
før Verdens begyndel-
se. Thi ieg vaar hung-
rig / oc i gaffue mig
Mad / ieg vaar tørstig /
oc i

oc i gaffue mig Dricke/
Jeg vaar fremmet / o
i laante mig Hus / Jeg
vaar nogen oc i stulde
mig / Jeg vaar siug oc
i sogte mig / Jeg vaar
i Fengsel oc i komme til
mig.

Den hellige Prophete E-
saias cap: lvij: taler om it
andet slags Barmhiertig-
hed / som allermest anrører
store Potentater vdi Verden/
som haaffue mange vnder sig/
oc siger Propheten saa:
Lad

Lad dem løs som du
haffuer fanget met w-
ret: Lad dem løs som
du besuarer: Giff dem
fri som du trenger/tag
bort allehaande Byr-
der.

Met disse Ord vil den hel-
lige Prophete paaminde
Verdslig Dffrighed oc Po-
tentater/at de icke bruge de-
ris. Mact til deris Vnder-
saattis forderssuelse / Men
dennem til gode oc gassu.
Thi Gud haffuer der saare
indsæt Regentere vdi Ver-
den

h

den

den / at de skulle holde deris
Vnderfaatte til Gudfryctig-
hed / Ærlighed oc Fromhed /
oc straffe dem som der imod
gjøre / oc icke der faare maa
bruge dem som Bæster / met
wogudelige Byrder oc Tving-
sel / vden mand trengis der til.

Suer disse Miskund-
heds gierninger ieg
haffuer opregnet / ere
mange flere / som er / at giff-
ue dem reffselse som synde / at
lære de vanuittige / at trøste
de Bedrøffuede / at raade de
Raadeløse / at bede for dem
som wi see at haffue vor
Bøn behoff. Disse vil ieg
paa

paa denne tid intet omtale.
Gud giffuet wi kunde legge
paa Hiertet/det som nu sagd
er/om fire eller fem slags
Barmhiertighed/ som ieg nu
haffuer omtalet.

HER hos haffue wi at
hacte/ huad oss skal beue-
ge til at beuise Barm-
hiertigheds gierninger / mod
vor Næste / som ere besynder-
lig siu dræbelige sager.

Den første er Guds befa-
ling. Gud haffuer befalet/
at wi skulle elske vor Næste li-
ge som oss selff. Der saare vil
hand wi skulle staa hañem bi

H ij vdi

vdi hans Nød oc Trang/ li
ge som oss selffuer. Huo som
er icke denne Guds befalning
lydig/ hand kaster sig selff ne
der vnder de ringeste Guds
Creatur / oc holder sig til
Dieffuelen Guds Siende.

Der faare tenck huo hand
er som haffuer giffuet dig
denne Befalning/ at du skalt
vere Barmhiertig mod din
Næste. Hand er din Gud/ oc
du est hans Creatur / Hand
haffuer skabt dig til Lydig
hed/ som hand haffuer skabt
alle Creatur. Vilt du icke
nu vere hannem lydig / da
affsi

aff siger du dig fra hannem/
oc icke wilt bekiende dig at vere
hans Creatur. Hand er din
H E R R E / oc du est hans
Vnderfaatte oc Tienere.
Vør nu en Vnderdan oc Tienere
vere sin Herre lydig / saa
bør dig at vere Gud lydig/
som er din Herre. Hand er
din Fader / om du ellers troer
paa hannem / oc du est hans
Søn. Vør nu en Søn at
vere sin Fader lydig / da bør
dig meget mere / at vere Gud
din Herre oc din Fader lydig.
Huad du icke est / da vdelnycker
hand dig / oc gjør dig arffueløs.
Hand er din Frelser oc
H iij Gien

Gienløfere / som haffuer i
gienløst dig / icke met Sølf
oc Guld / men mit sin Søns
Kønsblod. Ja kand icke det
røre dig / da skalt du vide / at
hand kand vel straffe dig vdi
mange maade / som hand til-
forn haffuer straffet dem / som
haffue veret hanem vlydige.

Den anden sag er Exempel.
Først Gud Faders exempel.

Der faare siger Christus:

Verer barmhiertige li-
ge som eders Himelske
Fader er barmhiertig.

Der næst Jesu Christi exem-
pel / som er bleffue Menniske /
oc haffo

oc haßuer toldt døð aff barm-
hiertighed mod oss arme men-
niske. Hand tode sine Disci-
plers søder / oc befalede dem/
at de vdi lige maade skulde to-
huer andris Søder / oc beuise
huer andre allehaande kierlig-
heds gierninger / blant huilcke
Barmhiertighed er de besyn-
derligste. Der til haßue wi
oc alle Guds Børns Barm-
hiertigheds exempel / fra Ver-
dens begyndelse / at efftersølge.

Det tredie som bør at beuege
oss til Barmhiertighed er den
store Dignitet oc Værdighed /
det er / at følge Guds exempel
effter. Er det loff vert at effter-

H iij   føl.

følge de Mandis exempel som
er from oc Gudfryctig/ meget
mere er det priseligt at følge
Gud effter / oc bliffue hañem
vdi nogen maade lig. Saa er
det ret sagt aff en Hedning :
Der er ingen ting som
mand mere er Gud
lig met / end met Vel-
gierninger. Ja ligeruis
som mand er Gud lig met
velgierningers beuisuing/ saa
er mand Dieffuelen lig met
Barmhiertighed oc grum-
hed imod sin Næste.

Det fierde som skal beuege
off til Barmhiertighed mod

vor Næste / er Barmhjer-
tigheds act hos Gud Fader/
oc hans Søn Jesum Chri-
stum. Salomon siger / at
giøre Barmhertighed oc
Dom / er Gud it tacknemme-
ligt Offer. Gud siger selff:
Jeg vil heller Barm-
hertighed end Offer.
Guds Søn vor Frelsere si-
ger: Huad i haffue be-
uist en aff de mindste
som troer paa mig / det
haffue i beuist mig.
Der faare skal hand sige
paa den yderste Dömedag/
H v Jeg

Jeg vaar hungrig/oc i gaffue
mig Mad/ Jeg vaar tørstig/
oc i gaffue mig Dricke / Jeg
vaar nøgen/ oc i klædde mig/
Jeg vaar siug/oc i søgte mig/
Jeg vaar i Fængsel / oc i kom-
me til mig. Dette siger Chri-
stus icke om sin Person / men
om sine Lemmer / som ere alle
de som tro paa hanem. Huad
kand Barmhiertigheds gier-
ninger høyere actis end at
Guds Søn regner det sig
at beuissis / huadsomheldst
Barmhiertigheds gierninger
wi beuise hans fattige Lemmer.
Det femte som bør at rø-
re Mennisken til at beuise
huer

huer andre Barmhiertig-
heds gierninger / er det baand
som Mennisken ere til sam-
men bundne met / som er
Tredaabbelt. Det første er
Naturen / som er / at wi ere
Menniske / skaffte aff en Gud
effter hans eget Billede / saa
at den ene sigis met rette at
vere den andens Kiød. Der
for siger Gud hos Esaiam :
Bryd dit brød for den
Hungrige / oc foract
icke dit eget Kiød. Den
som det Baand bryder sön-
der / hand forringer sig vnder
alle Creatur / Hand staar
sin

sin Skabere imod / oc er
arum imod sit eget Riød / oc
der met forkaster den naturlige
Lofv. Det andet Baand
er den naade / som alle Christ-
ne ere delactige vdi / saa at al-
le de som tro / ere Guds Børn
oc Brødre oc Enstre. Dette
brøderskaff taledede Christus
om / der hand vaar opstaaen
aff Døde: Jeg opfar til
min Fader / oc til eders
Fader / til min Gud oc
til eders Gud. Huo som
dette Baand bryder / hand
aff falder som en død Lem aff
vor H^E Kris Jesu Christi
Naade

Aandelige legeme. Det tre-
die Baand er vdi Haabet/
som er den Ære oc Herlighed/
som wi skulle vere delactige
vdi i Himmerigis rige / saa
mange som her affdø vdi Je-
su Christi sande paakaldelse.
Dette trestengde Baand
burde vel at beuege oc røre oss
alle til Barmhiertighed / mod
de arme Christne / som haff-
ue oss behoff i nogen maade.

Det Siete som burde vel
at beuege oc røre oss til Barm-
hiertighed / er den nødactig-
hed / som Johannes om taler /
der hand siger: Huilcken
som

som haffuer denne Ver-
dens Gods / oc seer sin
Broder lide nød / oc
lycker sin Barmhier-
tighed fra hannem/
huorlunde kãd Guds
fierlighed vere vdi han-
nem? Det er / den som icke
er Barmhiertig mod den ar-
me / haud elsker icke Gud. El-
sker hand icke Gud / da troer
hand icke heller / troer hand
icke / da er hand en Christe til
Naffn / oc icke til Gaffn. Der
faarelige som Barmhiertig-
heds gierninger / bære vidnes-
byrd /

byrd paa oss / at wi elske oc
frycte Gud. Saa er Igien-
holdighed oc Wbarmhiertig-
hed it vist vidnesbyrd / at wi
icke elske Gud.

Her hos betencke sig huer/
huad straff der følger met I-
gienholdighed oc Wbarm-
hiertighed mod arme Christ-
ne. Først føre de Guds vrede
offuer sig. Der faare siger
den vise Mand Syracides:
Vent icke dine Øyen
fra den arme for Ver-
den / at Gud skal icke
bliffue dig vred. Den
anden straff er Forbandelse.
Der

Derfor siger samme Syra-
cides : Hans Bøn som
bander vdi sin Siæls
bitterhed (det er vdi sin nød
oc trang) skal bønhøris.
Thi **HEXREN** som
haffuer skabt hannem/
skal høre hans Bøn.
Den tredie straff er / at Gud
vil icke høre de vrbarmhierti-
ge Meniskers Bøn / som
Salomon siger: Den som
lycker sit Dre/naar den
Fattige beder hannem
hand skal raabe oc icke
bønhø

bønhoris. Den fjerde
straff offuer de Wbarmhier-
tige er / at de icke selff skulle
faa gaffn aff deris Gods oc
Kigdom. Thi det er screffuet:
Den som icke haffuer/
hannem skal fra tagis
det hand haffuer. Hand
sigis at icke haffue / den som
icke ræt bruger sine Gaffuer
oc Gods til Guds ære / oc sin
Næstis hielp oc trøst. Den
femte straff som henger off-
uer de Wbarmhiertige / er de-
ris Affkommis armod eller
skendelige leffnet / som er sua-
rer

I

rere end all anden Arn od oc
Fattigdom. Den siette straff
som henger offuer V barm-
hiertige mod arme Christne/
er den som Jacobus omtal:
Hannem skal ske Dom
foruden Barmhier-
tighed / som icke gjør
Barmhiertighed.

Det siuende som bør at be-
uege oss til Barmhiertighed
mod arme Christne / er den
mangsaaldige fruct oc gaffu
de hassue der aff / som fundis
barmhiertige mod deris ar-
me Næste. Vdi almindelighed
taler

taler Salomon om Barm-
hiertigheds fruct / der hand
siger: Hand aagrer Herrē den
som haffuer metynck offuer
den Arme. Thi huad mand
giffuer den Sattige for Guds
skyld / det er baade en Gaffue /
oc en Vinding. En Gaffue
er det / fordi den som giffuer
hand venter sig ingen Veder-
legning aff den Arme. En
baade oc vinding er det / fordi
Herren loffuer dem betalning
for deris velgierninger mod
de vedtørffteige. Thi icke en
Vands drick som giffuis vdi
Guds naffu / skal miste sin
løn. Derfor siger Salomon:

3 ij

Vel

Belgierninger smycke
oc bepryde Mennisket.

Men paa det at wi diss be-
dre oc mere kunde røris oc be-
uegis til Barmhiertighed
mod de Arme / vil ieg vdi
stycke tal saaregiffue de besyn-
derligste Gaffn oc Fruct / som
de haaffue at foruente / som ere
barmhiertige mod deris fat-
tige Næste.

Den første Fruct oc Gaffn
er / at den som er rund mod de
Fattige / hand beskyttis oc be-
uaris aff Gud / at hand icke
fald er vdi grossue Synder.
Der

Der faare siger vñs Mand:
Vand vdslycker den
brendendis Ild/ oc Al-
misse gierninger staa
imod Synden. Det er/
Gud velsigner de barmhjer-
tige mod Arme/ at hand giff-
uer dem Naade / at de icke
falde vdi grossue oc skams
Synder.

Der næst / Barmhiertig-
hed stiller vrede/ det er/ Gud
gjør at de mectige oc veldige
formildis / offuer dem som ere
runde mod fattige oc arme
Christine / saa at de hensætte
den vrede som de haffde imod

J iij dem/

dem / Det meen Salomon
der hand siger: En hemelig
Gaffue (det er den som skeer
foruden loffs foruentelse aff
Mennisken) vdslycker vren-
den / oc Gaffuen i den
fattigis skød vdslycker
den største hastighed.

For det tredie / Den som
er rund mod de Arme / hand
bliffuer io rigere oc rigere / eff-
ter Christi foriættelse: Giff-
uer oc eder skal giffuis.
Salomon siger: Somme de
dele deris Gods (iblant Fat-
tige) oc bliffue rige / Somme
tage

tage det som dem intet hør til,
oc komme vdi Armod.

Det fierde gaffn oc fruct
som følger Barmhiertighed
er at den som er rund mod ar-
me / hand bekommer huad
hand aff Gud begierer. Thi
saa siger Sirach: Lyck din
Almisse vdi de Fattigis skød,
oc hun bønhöris / at du skal
fries fra alt ont. Dette skal
mand icke forstaa om Almis-
sens værd oc dignitet / men
om Guds godhed / som saa
vil aff sin egen Godhed saa-
danne Belgierninger beløne.
Thi wi aleniste bønhöris
naar wi bede i Christi naffn.

I iij

Det

Det feinte Gaffn oc Fruct
som de bekomme / som ere
Barmhiertige mod arme er /
at Gud frier dem aff alle
haande fare. Thi David
siger: Salig er den som
haffuer act paa den
vedtørfftige oc arme /
vdi den onde tid skal
Herren fri hannem.

Den siette Fruct oc Gaffn
er / at Gud velsigner de
Barmhiertige. Thi saa si-
ger Salomon: Det run-
de Dye velsignis / som
giffuer

giffuer den vedtørffti-
ge aff sit Brod.

Den siuende Fruct oc
Gaffn er / at Guds Søn
selff siger dem at vere salige/
som ere Barmhiertige /
Matth. 5. Salige ere de
Barmhiertige / fordi
de skulle bekomme
Barmhiertighed. Det-
te maa vere sagt om det an-
det Mercke tegn / huor paa
mand kand kiende Guds
Børn. Gud giffue at huer
kunde betencke sin sag / oc gibe
re effter Guds befalning.

I v Bor

Vor Herre Christus siger:
I ere mine Venner / om i be-
uare oc giøre min Befalning.
Nu haßfuer den gode Chri-
stus intet saa strengelige be-
falet som Kierlighed mod huer
andre / huor vdaß Barmhjer-
tighed kommer. Oc der hos
siger hand: Her paa skul-
le i kiendis at vere mi-
ne Discipler / at i elste
huer andre indbyrdis.
Item: I ere mine venner om i
beuare min Befalning. Huo
som ick haßfuer dette mercke
Tegn / hand hører ick Chri-
sto til.

Om

Om det Tredie / Som
er / at vandre nds
mygelige faar
Gud.

At vandre faar
Gud / er at leffue
vdi Guds Naarium.
Ehi ingen ting er
skiult for hannem / som er alle
steder / alting seer / oc alting
veed. Kunde Niemissen
dette ret betencke / at de kun-
de aldrig noget saa hemelige
gjøre / at Gud en seer der paa /
da beraadde de sig vel / før end
de saa saare forgrebe sig imod
Gud

Gud oc Mennisten vdi man-
ge maade / Men Syndens
onde vane haffuer oss saa
forblindet / at wi det icke acte.
Det mand blues at giøre vdi
it Barns nærverelse / det
blues mand icke at giøre vdi
den Almectigste Guds nær-
verelse oc aasium. Saa stor
er vor arme Menniskis for-
blindelse. Der faare giffuer
Gud self oss dette raad / Ja
befaler oss at wi skulle vandre
saar hannem ydmigelige.
Thi huor en ret Ydmighed
er / der ere oc mange andre
gode Dyder / som bepryde
Siælen / oc mange gode gier-
ninger

ninger / som smycke Menni-
sket faar Gnd.

Hvad er da en ret Chri-
stelig Ndmynghed? N-
mynghed faar Gud er saadan
Affect oc Hiertelag / at mand
plat intet forlader sig paa
nogen ting i Verden / vere sig
Dnd / Visdom / Rigdom /
Ketsfærdighed / eller noget an-
det / men slar sig aldelis ne-
der faar Gud / vdi en sand
Penitente / bekiender sine
mangsaaldige Synder / oc
sætter all sin lid paa Guds
Godhed oc Barmhiertig-
hed for Jesu Christi skyld.
Saa

Saa ydmygede sig den fat-
tige Zoldere / som stod langt
nedre vdi Kircken / oc sagde :
O Gud ver mig Syndere
barmhiertig. Saa ydmyge-
de sig Daniel / der hand sag-
de : O Herre / du est retfær-
dig / Men wi maa blues. Wi
haffue syndet met vore For-
fædre oc gjort ondskaff. Saa
ydmygede Abraham sig / der
hand bekiende sig faar Gud
at vere Jord oc Støff. Ja
saa haffue alle Guds Børn
ydmyget sig fra Verdens
begyndelse / oc gjøre oc paa
denne dag / de som ellers ere
rette Christne.

Aff

Aff denne Ydmyghed faar
ud / fødis Ydmyghed faar
Menniskene / som funderis
vdi en ret Christelig Kierlig-
hed til vor Næste / som er at
mand ingen hoffmodelige
forsmaar / men acter sig at
vere den ringiste. Denne yd-
myghed faar Mennisken /
staar vdi Hiertet / oc lader sig
see vdi Dmgengelse. Denne
Ydmyghed fortager ickē at-
skillige Kald vdi Verden / men
dem heller stadfester. David
vaar en Konning / Nathan
vaar en Prophete / Joab
vaar en Krigsmand / oc andre
mange Gudfryctige huer vdi
sit

sit Kald beuiste sig faar Gud
oc Menniskene ydmyge / oc
icke der faare forlode det
Kald som de vaare stickete
til / Men huer effter sit Kalds
vilkaar tiene Gud oc deris
Fæderne rige. Lige saa paa
denne dag kand vel en ypper-
lig Konning / oc andre høye
Befalnings Mend ydmyge
sig faar Gud oc Mennisken /
lessue vdi Guds fryet oc vdi
Kierlighed mod deris Næste.

Men effterdi denne Yd-
myghed / met huilcken wi en-
ten nederla oss faar Gud /
vdi en sand omuendelse / eller
oc forringe. oss faar Menni-
sken /

sten vdi en ret Kerlighed / icke
fødts met oss vdi vort Kjød
oc Blod / Men haffue en an-
den vdspring / Der saare vil
ieg først sige hueden hun kom-
mer / der næst huorlunde hun
vaarer oc fuldkommis.

Hueden kommer da en
Christelig Ydmyghed? Naar
vi igienfødts ved Troen oc
den hellig Aand / da vndfan-
gis vdi vore Hierter en ret
Ydmyghed / fordi den gamle
Nature er gantske forgiftig /
hoffmodig oc æregerig / saa
at den som leffuer effter Kjø-
det vdi hoffmodighed oc ære-
gerighed / hand haffuer it vist
K Tegn /

Regn/ at hand ick endnu er
igienfødt ved Troen oc den
helligAand. Mange ere vel
døbte/men deris Daab haff-
uer ick sin rette krafft i dem.
Thi de holde ick det Løffte
som de haffue loffuet vdi
Daaben/ Det er/ at de ick
forsage Dieffuellsens gier-
ninger/ iblant huilcke Hoff-
mod oc Gerighed ere de be-
synderligste. Der faare om
du søler oc fornemmer dig at
vere æregerig oc hoffmodig/
oc ick nederdemper dem med
Aanden/ da est du ick endnu
igienfødt/ fordi du lader dig
ick rejere aff Guds Aand.
Dette

Dette er Sancti Pauli lær-
dom som siger: Om i re-
geris oc driffuis aff
Guds Aand / da ere i
Guds Børn. Saa maa
huer spørge sin egen Sam-
nittighed at / om hand er i-
gjenfødt eller oc en / paa det
mand sig icke selff forsører / oc
lader sig at vere den hand
icke er.

Huorlunde vaaxer denne
Christelige Ndmnghed / som
er vndfangen vdi Men-
skens hjerter / ved Troen oc
den hellig Aand?

K ij

Først

Først skulle wi haffue Guds
befalning for Dhen som biu-
der oss / at wi skulle vere yd-
myge / som er det første Bud /
oc den anden gantske Taffle.
Det første Bud biuder oss /
at wi skulle sla oss neder saar
Gud / at wi acte hannem at
vere den wi haffue alt gaat
aff / som land oc straffe oss /
om wi hoffmodelige sætte oss
imod hannem. Nymyger e-
der (siger Petrus) vnder
Guds veldige Haand. Den
anden Taffle biuder oss Kier-
lighed mod vor Næste / vdi
huilcken Kierlighed / Nymy-
ghed ocsaa besluttis. Thi er
Hoff

Hoffmodighed oc Menni-
skens foractelse imod Kierlig-
hed/da er io Ndmighed huor
Kierlighed er.

Der næst skulle wi sætte
off Christi exempel faare/ so
Paulus sætter alle Christne
faare / der hand scriffuer til
de Philippenser / sigendis:
Gjører intet aff trætte / eller
aff forfengelig ære / men ved
Ndmighed / Huer acte en an-
den at vere bedre / ingen acte
sit eget / Men huorlunde i
kunde tiene huer andre / saa at
huer kand fornemme sig at
haffue det Hiertelag som
Christus Jesus haffde. Thi

K iij der

der hand vaar vdi sin Gud-
dommelige Maieftet oe Her-
lighed / da tog hand vor
Erældoms Nature paa sig/
oe bleff it Menniske oss lig/oe
yndmygede sig / oe vaar Indig
indtil Kaarssens død. Dette
sit Exempel sætter Christus
sine Discipler fore/der hand
siger: Lærer aff mig/ fordi ieg
er mild oe yndmyg aff hjer-
tet. Huo (siger Bernhardus)
er den / som er vjjs / der for-
smaar oe yndmyger sig ick for
dens skyld som haffuer saa
meget yndmyget sig for oss?

For det Tredie skulle wi
grandgibelige acte paa oss
selff/

self / Huad wi vaare før wi
bleffue fødde / huad wi ere
fra wi ere fødde til vor Dø
de dag / oc huad wi skulle
bliffue naar wi ere døde.

Wi vaare Cæd oc Blod
vdi vor Moders liff. Nu ere
wi vdi denne Jammerdal
met atskillige Synder be
smittede. Wi skulle met ti
den bliffue Orme fødde / oc
Støff. Huilcket Job videlige
bekender om sig oc Abraham
kalder sig Støff oc Aske.

Før det fierde / skulle wi
oc dette betencke / om wi
haffue noget gaat / da er
det icke vort / men hører

K iij   Gud

Gud til / oc er oss antuordet
at wi skulle vere som Hus tie-
nere der ossuer / oc vendet
Gud til ære / oc Menniske til
Gaffn. Der faare siger
Paulus: Huad haffuer
du som du icke haffuer
anammet? Haffuer
du anammet det / hui
berømmer du dig lige
som du icke haffde det
anammet?

For det femte skal du oc saa
tænke at Gud / som haffuer
giffuet dig store Gaffuer/
hand kand tage dem fra dig
igien/

igien. Est du deilig/ din Dei-
lighed kand en Kaalde siuge
fortage. Est du rig/ du veedst
icke huo din Rigdom skal be-
komme/ saa snart din Buen/
som din Ven. Est du veldig/
saa hassue mange veret/ oc in-
tet baat der aff. Summa/
Du hassuer intet som du kant
berønne dig aff/ vden en god
Samuittighed vdi vor Her-
re Jesu Christo. Hassuer du
icke den / da est du wseligere
end den Madicke som kryber
paa Jordeu / ihuor høyt du
sider vdi Verden. Ket dig
der saare vdi tide.

K v For

For det siette/ skulle wi oc
betencke/ at mange som haff-
ue mindre Gaffuer end wi
tycke oss at haffue / de tit oc
offte meere vdrrette til gaffn-
baade vdi Politiske regiment
oc Kircke regiment / end wi/
fordi det er Gud som Gier-
ningen gjør/wi ere ickun hans
Instrumenter oc Redskaff/
som hand bruger effter sin go-
de vilie.

For det siuende/ skulle wi
oc betencke den mangfaaldi-
ge Fruct en Christelig No-
myghed haffuer met sig.
Ehi see wi enten til Gud / el-
ler til vor Næste / eller til oss
selff/

selff / da maa mand see vn-
derlig oc dyrebar Fruct / som
Ndmynghed haffuer met sig.

See wi til Gud / da bere-
der Ndmynghed Gud it Tem-
pel / som hand vil bo vdi. Thi
saa siger Propheten: Gud
hand boer vdi den hellige / oc
er hos den forknusede oc nd-
myge Aand. Item siger
Gud selff: Huo skal ieg see
til / vden til den forknusede
Aand / som er fryctactig for
mine Ord: Fordi Gud /
(som Petrus siger) ophøff-
uer den som er nd-
myg

myg/oc staar den hoff-
modige imod. Ja Chri-
stus siger selff: Huo sig
ophøffuer hand skal
nedertryckis / oc Huo
sig ydmiger / skal op-
høffuis.

See wi til Mennisten/ da
æris den ydmige/oc den hoff-
modige forsmæes/ fordi alle
forsmæa hoffmodige Menni-
ske/ icke anderledis end Dieff-
uelsens lemmer oc Menni-
skens foractere.

See wi til oss selff/da haff-
ue wi megen god Fruet at
foruens

foruente aff Nymghed. Thi
først føder en Christelig Nymghed
aff sig Blufærdig-
hed oc Taalmodighed. Der
næst gjør hun vey til at kom-
me til den rette Visdom / som
Salomon siger : Huor
der er Nymghed / der
er Visdom. Der næst
er Nymghed den som beua-
rer oc giemmer Troen oc
Guds fruct. Disligeste op-
uecker Nymghed Men-
sken / at hand offte gjør sin
Bøn til Gud / oc bønhöris.
Der faare siger David :
HERRen hand seer til

de Nymghed

de Ydmygis Bøn.
Disligeste følger Ydmyghed
pris oc ære / som Christus si-
ger: Salige ere de som
ere Mandelige fattige /
for dennem hør Him-
merigs rige til. Augu-
stinus siger ocsaa: Lige som
it Træ der skal vaare høyt op /
det skal haffue sine Røder
dybt vdi Jorden / ellers kand
det icke vaare / men falder
snarlige omkuld / saa er det
oc met den som icke haffuer
sit Hierte dybt indfest vdi
Ydmyghed / hand ophøffuis
til sit eget fald. Item er en
Christes

Christelig ydmynghed det del-
 ligste smycke som Menni-
 skens Siel kand beprydis
 met. Der saare siger Petrus:
 Verer beprydede induaartis
 met Ydmynghed. Huad vil ieg
 sige om en Christelig Yd-
 mygheds fruct oc gaffn. Det-
 te maa vere sagd for alt:
 Gud staar imod de
 Hoffmodige/oc gissuer
 de Ydmyge Naade.
 G V D vere oss alle naa-
 dig/ at wi maa saa leffue vdi
 denne Verden/ at wi kunde
 findis Guds Børn paa den
 yderste Domme dag.

A M E N.

Bon-
 dinghed
 hrius st-
 de som
 fattige
 r Him-
 Augu-
 lig som
 hent op/
 Roder
 rs kand
 falder
 er det
 affuer
 vdi
 ffuis
 er en
 haste

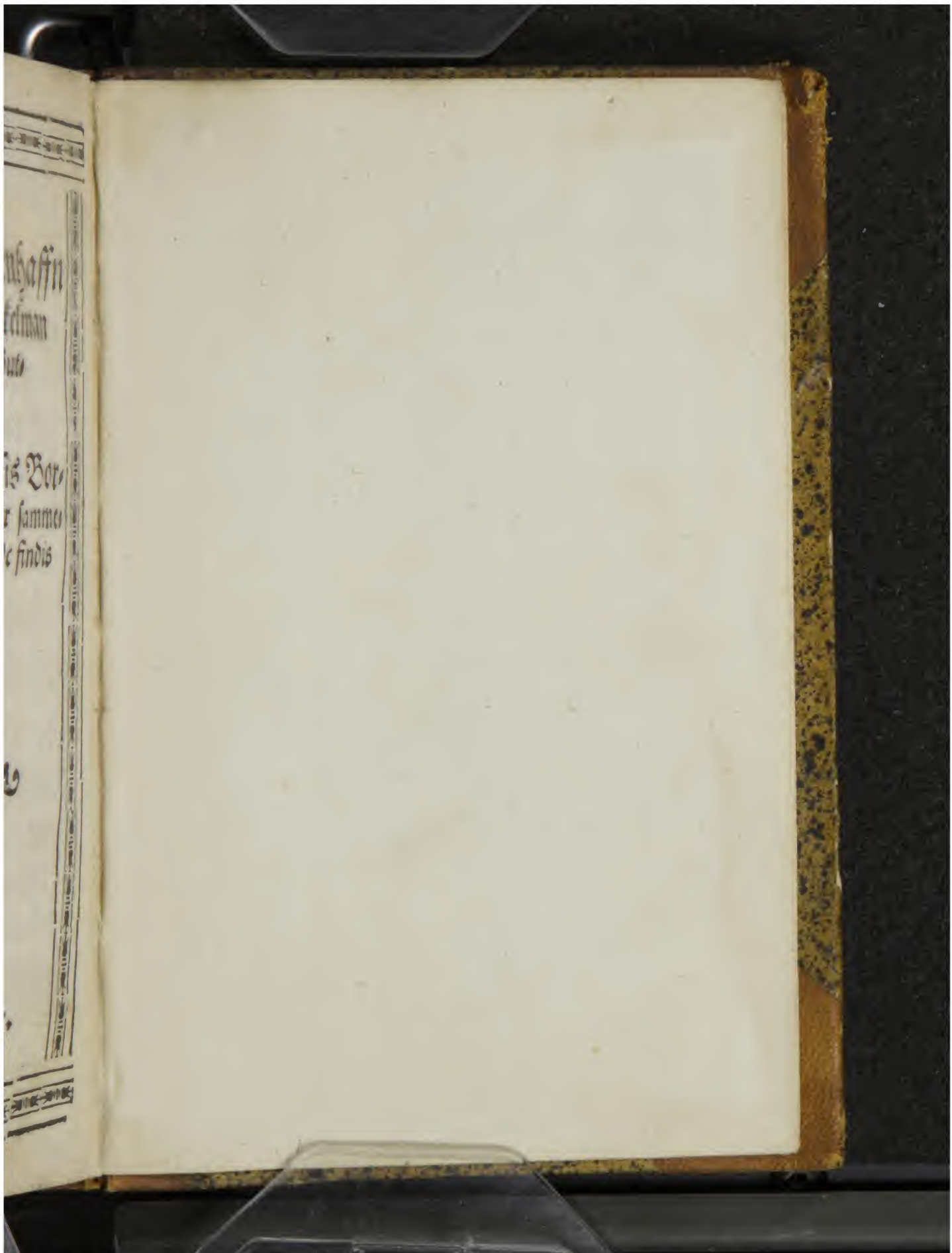
Prentet i Kiøbenhaffn
aff Hans Støckelman
oc Andream Guts
terutz.

Paa Valker Kausis Bor-
geris oc Bogesørers der sammes
steds / bekaastning. De findis
hos hannem til
fiøbs.

I S 7 4.

nsaffin
felman
ut

is Ber
r jamme
e findis

